

Artà

PREMSA
CORTINA

ANY VII - N.º 62 - SEGONA EPOCA - PERIÒDIC INDEPENDENT D'INFORMACIÓ LOCAL - AGOST-SETEMBRE 1991

Dècimes desbaratades

Un ca d'es carrer de s'Hort,
que feia d'electricista
llegia aquesta revista
que se diu CA'N PICAFORT.
I un pollastre, ja mig mort,
li va dir: «¿No em deixaries
sa revista FERRERIES,
i sa revista SA FONT,
per veure si es bou d'Es Pont
va casar ses seves fies?».

Una gallina llegia,
passejant per dins l'Eixample,
LLUCMAJOR DE PINTE EN AMPLÉ,
i molt que se divertia.
Aprengué de dir, aquell dia,
«escombre» en lloc de granera,
i un colom de Capdepera,
que passava per allà,
duia ses coves d'Artà
a dins sa seva cartera.

Sa mula de Ca'n Catoi
i s'ase de Ca Na Peixa,
segaven civada i xeixa
amb so mul de Ca'n Eloi;
i Mestre Llätzer Beroi,
qui tenia dos-cents anys,
semblava clavells i estranys
per s'arena d'es desert,
mentre feien un concert
dins la mar es «capxiriganys».

ES PORQUERET DE SA PELLISA

Artà, agost 1991

Ha passat l'estiu i en aquest nou Artà trobareu un resum de les Festes i la Fira.

Altra vegada començam la tasca d'informar i opinar.

Venim a la majoria de les llars artanenques, com aquell amic que no ens demana més que l'escoltem.

Si així ho feis, ens donam per ben satisfets. Si més a més vos entretenim, vos divertim i vos feim fer mitja rialla, hem fet es pa bé de tou.

Ben trobats amics lectors.

Maquetatge:

Serafi Guiscafré

Arturo Pomar

Dibuix: ARPO**Fotografia:**

Julio Infante

Miquel Mestre Ginard

Reparditor:

Joan Bujosa Tous

Coordinació:

Joan Bujosa Tous

Mª Àngels Piñeiro**Redacció:**

Serafi Guiscafré

Mª Àngels Piñeiro

Tomeu Femenies Sard

Joan Sard

Josep Cantó

Col·laboradors:

Antoni Ginard

Mª Dolors Bonnin

Dr. Miquel Mestre Genovard

Miquel Mestre Ginard

Miquel Morey

Josep Melià

Miquel Bota Totxo

Francisco Barbón

Pseudònims:

En Pinxo de Son Recuit

Es Santanyiner

Un de fora poble

Nuredduna

Gafese

CEFE

ARPO

Es Sant Pere

Administració:

R.S.N.

M.A.P.E.

Cobrança:

Alejandra Infante

Direcció Artà: ConjuntaC/ Cardenal Despuig, n° 8-10

Telf. 83 66 52 - 83 62 49

Publicitat: 83 66 52 - 83 62 49

ARTÀ: No se responsabiliza de los conceptos vertidos por sus colaboradores, ni se identifica necesariamente con ellos. La opinión de la Revista se expresa únicamente a través del artículo editorial.

Dipòsit Legal PM 203-1983

Impressió: Impremta Politècnica

Tel. 71 26 60. PALMA

Vaya por delante nuestra congratulación ante el gesto de voluntad política por parte del Consistorio, para el logro de una necesidad tan evidente como es un teatro para cualquier comunidad medianamente civilizada.

Olvidemos la tardanza tantas veces reflejada sobre nuestras páginas, con voces de impaciencia. En esta cuestión no somos nada neutrales y no nos duelen prendas en confesarlo cuando de temas teatrales se trata.

Lo cierto es que, finalmente aquí está la maqueta y ahí están los proyectos que pudimos contemplar la víspera de la feria de este año de 1991.

Debemos no obstante, y rogamos nos sean permitidas unas consideraciones con el fin de aportar nuestro grano de arena a este bosquejo, apunte o croquis del futuro teatro con el fin de mejorar, a ser posible el plan técnico, guardándonos de enmendar la plana a los responsables de su realización.

Simplemente nuestra intención es el que ulteriormente no nos sean demandadas las faltas de previsión que la realización pudiera tener.

En primer lugar consideramos muy pequeña su capacidad. Cuatrocientas cuarenta plazas es un número muy exiguo en una población de cinco mil habitantes a las que hay que añadir la proximidad de las poblaciones vecinas y las facilidades actuales para los desplazamientos.

Jamás puede aspirarse a realizar espectáculos con un mínimo de rentabilidad y basta con analizar el número de colectivos destinados a hacer uso del teatro para darse cuenta de ello.

¿Cuántos alumnos cursan estudios en nuestros centros de enseñanza?

¿Cuántos socios tiene el Club de la Tercera Edad?

Imaginemos que quiera hacerse una función eminentemente popular como Ramon Ginard o la Agrupación Artística Artanense.

Un teatro puede ser de cuatrocientas plazas cuando es de uso diario y las representaciones pueden aumentarse.

Existen otras consideraciones de carácter técnico como son la exiguidad de los hombres del escenario, la ubicación de camerinos, el foso y el contrafoso, así como el tener previsto la colocación de contrapesos sobre el peine en el entramado del telar.

Esperamos que todo esto se tenga en cuenta por el Arquitecto Don Mateo Carrió, al que felicitamos por el enorme trabajo creativo que representa concretar unas dependencias tan singulares como son las de un teatro. Desde tener en cuenta las cosas reseñadas que no son sino una mínima parte ya que además tiene que pensarse en el aislamiento acústico, a la proyección de la voz humana sobre el patio de butacas, la altura y forma del escenario a «la italiana» el estudio de la perspectiva teatral desde el ojo del príncipe, etc., etc., es una labor impropia que en ocasiones no es valorada suficientemente.

Y por último vayamos a la forma y estilo del edificio. A veces un teatro imprime carácter a una ciudad. Creemos que el teatro debe verse, estar ahí como un orgullo del pueblo.

Fijémonos en ciudades como Bilbao, donde El Arriaga da categoría urbana a un recodo de su ría, El Cervantes en Málaga, El Bretón de los Herreros en Logroño, El Español de Madrid florón y ornato de la Plaza de Santa Ana, El Campoamor en Oviedo, El Gran Teatro en Córdoba.

Hubo un ministro durante la segunda república que proclamó que España sería culta cuando tanto como lo singular de los templos se contemplaran las escuelas. Y los teatros, añadimos nosotros.

Un teatro es sinónimo de cultura. Es más, un teatro público debe ser un ente generador de la misma y en él deben ubicarse las artes de comunicación, la música, la poesía, la comedia, la pintura, la escultura. El teatro es una síntesis de todas estas artes y los ciudadanos deben sentirse orgullosos de practicarlas.

Por lo tanto, olvidémonos de teatros sumergidos. En todo caso sus sótanos, sus fosos y contrafosos pueden estar debajo tierra y en el caso de Na Batlessa a la que hemos visto inundada muchas veces, incluso históricamente ha habido víctimas humanas de inundaciones, mucho más expuesta desde que las calles están esfaltadas y por lo tanto no queda una gota de agua sin recoger, debajo de los sótanos decíamos puede situarse todo un sistema de desagües hacia «Sa siquia».

Pero el teatro, sus dependencias, deben emerger orgullosas y artísticas conjugando su estilo con el de las casas antiguas, verdadera antorcha anunciadora de su contenido, lúdico y pacífico, capaz de ofrecer a la comunidad, la oportunidad de la comunicación humana.

Así lo pensamos y de esta manera lo proclamamos.

«ARTA BALLA I CANTA»: DEL CERO AL INFINITO Realidad de una noche de verano

Acida y seca en alguna ocasión, abierta y jovial casi siempre, ajena al sabor del rencor y del resentimiento, dispuesta en todo momento y coyuntura a arrimar el hombro, María Genovard Ginard, familiarmente conocida por «sa Tieta», en el seno de la agrupación, aunque suene a tópico es piedra angular y «alma mater» de «Artà balla i canta». En torno suyo, unos cuantos «delfines», románticos empedernidos, esbozan, planifican, emprenden y llevan a cabo el ideario de la entidad que por las huellas trazadas va camino de constituirse en bastión y paladín del acervo cultural artanenc.

Cuando en la primavera de 1973, un puñado de adolescentes emprendían, bajo los auspicios de María Genovard, su andadura folklórica, nadie hubiera osado imaginar que aquella especie de aventura cristalizara en la tangible realidad presente. De no tener ni un sencillo «volant o rabosillo», al disfrute del rico y variopinto vestuario actual; de limosnear un local para ensayos a gozar de un caserón en propiedad; de tener que canturrear las melodías a poseer lisco registrado; de carecer de un modesto «cassette» a disponer de varios equipos de megafonía. Seguro que todo ello pasó fugaz por la mente de los aún bastantes pioneros que, transcurridos 18 años, siguen al pie del cañón enarbolando orgullosamente la enseña de «Artà balla i canta» y así poder se-

guir ofreciendo actuaciones como la de la noche de «Sant Salvadoret». Memorable y con sabor a néctar. Desde el montaje de una decoración realmente acertada, hasta la primorosa actuación «d'orquestra i balladors», pasando por la siempre difícil originalidad y mimo con que se cuidaron todos los detalles: presentación, «ball de sa cisterna», fuegos de artificio.

Subyugado en el sortilegio de aquella sinfonía de «boleros i mateixes, de jotes i bullangueres...», el público se entregó por completo ante tan fascinante explosión de arte.

La noche del 7 de agosto, cuando la vorágine de las fiestas se encaminaban a su fin, «Artà balla i canta», haciendo honor a su nombre, plasmaba sobre el escenario de «sa plaça nova», una auténtica antología del más puro y genuino folklore, exultante de color y sensibilidad. **J. C. F.**

ENSEÑAR AL QUE NO SABE

—¿Qué está leyendo comisario? —preguntó distraidamente el sargento Boira a su superior.

—Un tratado de dactiloscopia, por cierto muy interesante.

—¡Joder! No sabía que le interesasen a usted los insectos.

—¡Insectos!... ¿Qué insectos, Boira?

—¡Eso! Los... los... dactilo... y... y... no se que putas más.

—Aquí el único insecto gordo y robusto eres tu, y no cambiarás aún que vivas cien años más.

—Escucha con atención y no me interrumpas:

En el año 1858 en la inhóspita región india de Hooghly, un gobernador británico llamado William Herschell empezó a utilizar un sistema de clasificación y registro de indígenas analfabetos basado en las huellas digitales.

Ese método fue aplicado posteriormente para la identificación de delincuentes y criminales.

Sería, pues, el antecedente de la dactiloscopia.

—¿Terminó comisario?

—Terminé.

—¿Me permite que abra la boca?

—Habla, habla...

—Todo eso que me ha contado de ese señor inglés me pareció magnífico. La clasificación y registro de indígenas basado en las huellas digitales fue una idea genial, lo que aún no acaba de ver claro es lo de la dac... dacti...

—¡Me cago en la palabreja!

—Seré asno pero aún no he asimilado el significado.

—Un asno, es un jumento, dijo el comisario, y un jumento es un burro. Entonces: si asno es igual a jumento, y jumento es igual a burro, la dactiloscopia será igual a HUELLAS DIGITALES.

—Por los clavos de... ahora me he caído del «burro».

—Menos mal.

Por Artà todo seguía igual, mucho calor y mucha mala leche por el exceso de impuestos municipales.

EL REPELENTE NIÑO VICENTE

—¿Qué quieres ser de mayor Vicentito rico?

—Yo, cura...

—¡Cura!...

—Curandero.

GRAFITIS

No és la primera vegada que hem escrit contra aquest gamberrisme d'embrutar les façanes per a expressar opinions.

No és la primera vegada que amb aquest embrió de terrorisme pretenen fer-se escoltar grupets que tan sols no tenen el coratge de donar la cara i enfrontar-se amb qui sigui per tal de defensar el que creuen just.

Deixau en pau les façanes.

Damunt aquest mateix periòdic podeu plasmar raonadament la vostra protesta. El vostre punt de vista.

D'una manera civilitzada i a la llum del dia. Crec que d'aquesta manera vos feríeu entendre més i se vos tendria més en compte. També hi ha el sistema de crear un grupúscul; presentar-vos a les eleccions, guanyar-les i anul·lar el permís de la urbanització.

Consti que des de l'Artà volem expressar ben clarament que tampoc ens agrada aquesta urbanització, com tampoc no ens agrada S'ESTANYOL, però el que feim és dir-ho, a pit de perdre la subvenció que l'Ajuntament concedeix a l'altra publicació local i exposant-nos a que més d'un deixi de saludar als redactors i fins i tot als familiars dels qui fan l'Artà.

Quan noltros opinàvem que Sa Canova ja estava urbanitzada ho diguerem tot i sabent que als propietaris no els interessava continuar, mes tot cobrar els danys i perjudicis que legalment els puguin correspondre. El que no volíem es que el poble s'hagués de carregar el mort en el cas probable que els tribunals donin la raó als promotors.

Manco ens agrada que degradin els canons, que tudin aquelles muntanyes meravelloses que jamai es contemplaran verges com ara i que crein una població de cinc o sis-mil habitants que ben prest no serà artanenca.

Amb tot i amb això no escrivim per les parets i vos brindam l'oportunitat que voltros no ho faceu.

Quin ARIA ens feis amb els vostres «sprais»? Deixau tranquil Can Jordana i les façanes ancestrals d'Artà.

Si trobau que els de l'Ajuntament vos han traït, digau-els-ho a la cara des d'aquesta publicació, que està al servei de qualsevol artanenc que la vulgui emprar.

Què més voleu?

**Perruqueria
UNISEX
tractament d'UVA**

**Obert cada dia
manco els
dilluns**

USCHI I BEL

*C/. Gran Vía de la Constitució, 64 (Cantó Jaume III)
Tel. 83 63 82 - ARTA*

COEXA, S.A.

CONSTRUCCIONES, EXCAVACIONES Y ASFALTOS

Vía Mallorca, 36 – Tels. 56 37 48 y 56 52 67

CALA RATJADA

LA COLONIA DE SANT PERE★

Al haber estado ausente, por una excursión a Inglaterra y Escocia, he guardado silencio en estos días de tantos acontecimientos que tuvieron lugar en este apacible y tranquilo rincón, en donde no faltaron unas alegres fiestas que me han contado fueron moviditas y cargadas de simpatía.

En cuanto al viaje, sólo diré que nos fue estupendamente, pues fuimos tratados con deferencia en todos los sitios que visitamos, que fueron muchos, habiéndonos llamado principalmente la atención la limpieza hallada en las calles, parques y edificios públicos. Se nos había dicho que algunos barrios de Londres eran verdaderamente feos y sucios, pero nosotros no vimos nada de eso. Seguramente los guías nos dirigieron evitando zonas mal cuidadas, y por donde estuvimos no se veía ni siquiera un papelito por el suelo.

Primera Comunión.— El día 1º de Septiembre, la preciosa y siempre risueña niña María del Mar López Martí, recibió por primera vez, en la Iglesia Parroquial de la Colonia, el Pan de los Angeles, acompañada de los padres, Luis y Antonia, así como de amiguitas suyas y gran cantidad de parientes y amigos de la familia.

La niña iba preciosa y al final de la ceremonia los asistentes fueron obsequiados con una bien surtida merienda-comida en la Residencia.

Reciban padre y comulgante nuestra más sincera enhorabuena, por la brillantez de los actos y simpatía demostrada en todo momento.

Fe de Erratas.— En el número de julio de esta Revista, páginas 163 y 164, existieron dos pequeños errores de imprenta.

El primero fue que, al nombrar a D. Rafael Umbert se tenía que decir: el **Antiguo Rector**, y se dijo el **Anciano Rector**. No merece aún la calificación de viejo.

En la otra página se dice que la regata de piraguas se celebró en la **Plaza** en lugar de en la **Playa**. Sólo el cambio de la y por la z causó el pequeño entuerto.

Mejoras en la Colonia.— Las ha habido aquí durante la corta ausencia. Al regreso de nuestro viaje nos encontramos que habían aparecido doce magníficos bancos en la «Plaça de Sant Pere», y siete en la de «Sa Bassa d'en Fesal», amén de dos triples lámparas que permiten que, en los días de calor, hasta en la velada, los pequeños pueden usar los columpios, mientras los mayores les contemplan sentados cómodamente en los bancos de sus inmediaciones.

Otra de las mejoras apreciadas es el arreglo del tejado de la Escuela Municipal, que parece ser que en el próximo, o mejor dicho, en este curso, será regentado por Maestro en lugar de Maestra.

En el Edificio Municipal también hemos observado que se han reactivado las obras, por lo que debemos dar la enhorabuena al Ayuntamiento por la actividad que desarrolla.

Visitantes extranjeros.— Durante este Verano se ha notado en la Colonia una afluencia de extranjeros superior a la de años anteriores, notándose principalmente en la playa, en donde se oye hablar variedad de idiomas, principalmente en las horas del día en que suele concentrarse la mayoría de bañistas.

Defunciones.— Desde la cróniquilla anterior de la Colonia, ha habido fallecimientos de personas naturales del pueblo o residentes en él. Estas son:

Esperanza Massanet Lliteras
Magdalena Genovart Ramis, y
Pedro Ferrer Pons.

Reiteramos nuestra condolencia a sus familiares, esperando que, en lo sucesivo, tengamos que hablar más de nacimientos que de defunciones, para que la población no decrezca.

Colonia de San Pedro, Septiembre de 1991

JOSÉ CANTÓ PLANISI

A TOT TEMPS COUEN FAVES

Mercès a la deferència d'En Miquel Corona, havem tingut accés al número 44 (Data de tres d'octubre de 1908), de l'entranyable setmanari «Pu-Put».

Temps ençà, intentàrem que En Miquel ens resumís la seva fecunda vida, però topàrem amb el que vulgarment es diu «barra de cap». Mala sort per a nosaltres i pels lectors de l'Artà. Ara bé: L'intent no ha mort a mig camí. Com sigui, seguirem cercant la manera que l'escorcoll arribi a port.

El «Pu-Put» va ser un setmanari satíric i humorístic, per l'estil dels seus antecessors «L'Ignorància» (21-06-1879 a 25-07-1885), «La Roqueta», que aparegué a l'any 1887, publicant-se 53 números en dita anyada. Després aniria sortint i desapareguent, fins a completar 3 etapes que anaren més enllà de 1892.

Don Josep Sastre fou el fundador-director, i el periòdic complimentà un cicle bastant notable, ja que el primer número veié la llum pública el 7 de desembre de 1907, i l'últim, el 17 de gener de 1914. Es poria adquirir al preu de 0,05 pts. el número corrent, a 0,10 pts. l'exemplar endarrerit i a 0,75 pts. la subscripció d'un trimestre.

La capçalera, a cops d'espill, pot confondre el lector perquè no era el cas de manllevar el títol al puput camperol. Més aviat ens assabenta que dos cops tot, «tot put» i reput, que no és el mateix.

Fullejant el susdit solt, ens cridà força l'atenció l'article signat per «El Pare Piñol». És curiós per l'actualitat del tema, perquè talment aleshores, com avui, hi havia el greu problema lingüístic del manyuclat «català o mallorquí?».

En aquella època, els mallorquins que es decantaven per la modalitat de la parla catalana, eren considerats extravagants i renegadors de la identitat autòctona, venent a ser els «gringos» baleàrics.

Vegeu com les majencava el «Pare Piñol». Ignoram però, de quin pinyol fa el cas; si d'un pinyol vermell o bé d'un pinyol de carabassa.

(Continuarà)

TAL COM SONA

Heyà a «Ca-nostra» una colla de tipus estravegants que volen (¡Quina curolla!) parlar com es catalans. Per cert que des tals n'hià a Mallorca un retgiment. Son qui en mallorquí cla los deim homos amb talent. Son uns qu'amb aquella ansi de essé catalanisats se donen molta importanci vomitant mots esguerrats.

¡Ja els arreglaria jo a n'aquets señós faldetes! No més per donarsé to no volen trempá... monjetes; que axó de trempá per ells, segons diu *madó* Trempada, es parau-la destrempada y de molt trempats cervells.

Per ells sa paraula «estrelles» es cursi, se diu «estels», «matrones» son ses «famelles» y es «barbés» son «taya-pels»; un «bole-ro» es un «bolayre», un «cap clos» un «cap cerrat», un «confit» un «enmelat» y un «carnicé» un «carnisayre».

Com se veu, aquest parlar no es moro ni portugués, ni català, ni francés, *ni chicha ni limoná*. ¡Y aquets que parlen axi son es *benditos*, que preguen per es renechs esvehi y a les clares ells renegan... des llenguatje mallorquí!

Resultat: que a consecuençia des DICCIONARI DE S'OY, si Deu mos dona paciència, hem vorém molts a Sant Boy.

EL PARE PIÑOL

Moltíssima de gent que ha complit els 65 anys, sovint tiren tertúlia i mouen onversa sobre cotxes i propietaris dels «d'abans del Moviment». A vegades, l'encerten i altres atinen poc ni gens. Avui treurem de polla-guera uns quans casos concrets.

En Bartomeu Sunyer Sureda, l'incomparable Tomeu Sunyer, i l'any 1925 tenia un cotxe motor Lloric, adquirit a Ca'n Darder de Palma. En Darder muntava els Lloric i per a molts, aquest automòbil era m'lorquí. Amb el Lloric, En Tomeu, Ponze d'abril de 1925, pujà a Sant Salvador per l'escalonada (la carretera no s'acabà fins a l'any 1934), i no conforme en haver guanyades les missions, malgrat que la roda dreta davantera volia el fracàs d'En Tomeu, prengué el camí per avall com si no res. Ple de supèrbia esportiva, el 26 del mateix mes anà a veure els Ermitans, essent el primer pilot que posà un vehicle a motor just a la cara de L'Església de S'Ermita de Betlem.

Però igualment l'amo En Tomeu va tenir altres mitjans de locomoció. Així, el dia 16 de novembre de 1929 comprava el Fiat, B.10640 de 25 H.P. a N'Amador Calafat Canyelles, de Santa Maria, qui aleshores era l'arrendador de Morell. N'Amador, per espai de 12 anys estigué d'amo a Morell assolint una fortuna considerable. Va ser un home caparrut que renyava tothom i quan el vent bufava de costat, l'emprenia contra la seva ombra. Iestimonis vivents, no compten gaire atabances d'ell.

Llavors, a l'any 1932, En Sunyer es va haver de conformar amb un Peuecot utilitari de matrícula P.M. 44583 i de només 7 cavallets. La marrota econòmica es pansia i mustiava de granat, manades desfetes, i el luxe s'aprimava de valent. Tant és així, que el 12 de setembre de 1930, l'amo En Tomeu donà de baixa definitiva la moto B.S.A. P.M. 3226, quatre temps i 200 cc. de potència.

El que tal volta ningú recorda és el fet curiós d'En Miquel Sansó Guiscafrè, l'inoblidable Miquel Janeca. Resulta que En Miquel anava en rauja i a l'any 1930, concretament el 19 de setembre, comprava un Ford (P.M. 2668) usat, que bevia i engospava com un ciutadà a un sopar de matances. Perquè, En Janeca, no s'hi posava per poc, tota vegada que el Ford era propulsat per un motor de sis cilindres i de gairebé

2.500 de cubicatge i 18 cavalls fiscals. El cotxe estava declarat per portar 500 quilos de càrrega útil.

I lo que són les coses. Mestre Gabriel Moyà Amorós, de Ca'n Moyà, també bravejava la propietat d'un altre Ford, P.M. 2391, idèntic al d'En Janeca, però el negoci era el negoci, i abans eren els interessos que no l'ostentació, perquè el 27 de novembre de 1929, transformà el cotxas en una camioneta per repartir els gèneres del magatzem propi als pobles de veinat.

Ara, que prenguin nota els joves. Actualment, si mos atenem a la realitat, els contorns dels Bars de moda estàn redeprens de motos japoneses. No obstant això, ningun bell jove pot enlluernar el personal amb una llamant Harley Davidson americana, gustàs que es poria donar En Miquel Canet Vidal, del carrer de Na Batlessa, 26. Perquè quan amb la Davidson creuava la Carretera Nova, la moto era a l'indret de Cas Canonge i l'últim cop de pistó escardava les vidrieres de l'Hotel Quetges.

De moment, res més. No sigui cosa que vessàssim el tinter, ja que des del 36 en avall, de cotxes, motos i motors, em podriem omplir cent L'Artàs.

A l'Exposició del Cinquantenari de l'edifici Consistorial, vèrem transcrita l'horripilant tragèdia de l'accident mortal de Mestre Pere Gelabert Pons, juntament amb el soscaire que patí en pròpia carn En Sebastià Danús, Tronc. Per afegit, En Sebastià Dalmau, Beroi, igualment guarda un mal record de la Sala Nova. Aquestes tres persones foren les víctimes accidentades en aquella ocasió.

No obstant això, el motiu que ara mateix ens ocupa, és el suïcidi d'un jove de 24 anys, el qual, a l'alçada de Na Còlís i a l'indret de Ca'n Bisquerra, en el moment en què el tren de les onze pujava vers la nostra Estació, es tirà tan llarg com era sobre el rail esquerre de la via fèrrea. La màquina li seccionà el clatell, deixant la còrpora del jovenell trossejada en dues parts; el cos, ajagut damunt el greny del terraplè, i la testa i el coll allargats a l'interior de dues travesses, amb els ulls badats com a vidres de cristall orgànic, mirant la impossibilitat d'assolir un Cel totalment inassolible.

El sinistrat nomia Adrián Almazán Cilaurren i era nadiu de Vitòria, Àlava. Es tracta del famós soldat que es tirà avall del tren. El casabo pertanyia al Batalló disciplinari dels soldats treballadors, n.º 35, destacat, segons papers oficials, a Sant Murey, per construir la carretera militar de S'Alqueria Vella i Es Verger.

La mort li sobrevingué per «voluntat inconscient», l'onze d'agost de 1942.

* Posats a escollir, nosaltres ens quedam amb la dita d'antigor: «—Freturava tant d'anarse'n, que s'aturà a mitjan camí».

ELECTRODOMESTICOS

ALQUILER DE PELICULAS

**Jaime
Mestre
Payeras**

C/ CIUTAT. 46 ARTÀ

ELECTRICA

DA 17-11-1959 A 1979

Tel. 83 61 80

INSTALACIONES ELECTRICAS
VENTA DE ELECTRODOMESTICOS

JAIME MESTRE PAYERAS

Carrer Ciutat, 46 • ARTÀ

TELYCO

FAX Y TELEFONOS

Don Pedro Francesc Sard Lliteras és, sens dubte, una de les persones de més volada intel·lectual i humana que el nostre poble ha parit al llarg dels últims 150 anys. Home excèntric, però genial, esburbat i seriós a parts iguals, la seva cèdula personal resava; «Llicenciat en Medicina i Cirurgia». Don Pere Francesc era conegudíssim com «Es Metge Terres».

Al seu llistat de mèrits, per força s'hi ha d'incloure l'arbrat de la Carretera Nova fins al Pont d'En Not, o sia, les antigues acàcies que florejavien les voravies i cunetes del camí de Ciutat, una de les quals i gràcies a la intercessió d'En Campano, encara presideix la cantonada del carrer 31 de Març, junt al quarter de la Guàrdia Civil. No l'espallofarien gaire si deiem que les monumentals alberes del Molinet, també eren idea seva.

El metge Terres va néixer el 7 de març de l'any 1862 al carrer Pitxol, 8, morint de bronconeumònia, el 26 d'octubre de 1917, a l'edat de 55 anys. La mort el sorprené en plena maduresa i a la flor de la vida, en el domicili de la seva propietat particular, que aleshores era l'actual edifici de Correus.

Fou el pare del gastrònom Joan Sard Sureda, el qual en vida va ser un aficadits asidu a les grans solemnitats i manifestacions, tant socials com esportives. Exerci de diaca en tots els oficis solemnes amb taula parada, plat fumat i completes de la santa menjua i el sant tiberi. Gourmet insadollable, igualment gaudia del millor nas de Mallorca per olorar fembres i escaldums de pèl i ploma, a penes que sortien a l'entrellum de la realitat carnal i famolenca.

També va retre pleitesia al ciclista Tomeu Flaquer, qui va ser una de les seves debilitats, i la història del Velòdrom del Pai d'En Sales de Na Funda, «Ca'n Massot», no es pot escriure sense el nom de Don Joan. Organitzador i empresari ciclista, però deixat de la mà de Déu, perquè quan el taquillatge estava co-

bert, abandonava els interessos crematístics tota vegada que el cuquet del que passava dins la pista li roegava l'ànima. Suposam que En Jaume Garamèu, a un futur l'Artà, ens doni cabal informació dels quefers esportius de Don Joan.

Aquest genuí exemplar de la més alta bonhomia artanenca, nasqué el 29 de Juny de 1896, i el 28 d'Octubre de 1951, després d'una pantagrulica panxada d'esclatassangs amb soles de llom, cantà el definitiu i postrer adéu-siau companys, a idèntica edat de son progenitor; 55 anys ben aprofitats.

Es metge Terres exercia la coneguda amb Don Jaume Nicolau Amorós, Es Menescal Moll. Ambdós formaren una colla d'indiots amb orelles, i, molt possiblement, el veterinari li aconsellàs l'adquisició d'una galera per retre visita als malalts. Per tal motiu, el metge adquirí un cavall blanc, ben format, brivós i sencer de «còcos». Per fer la volta, el metge posà la confiança en l'amo En Bartomeu Miquel Piris (padri dels germans Miquel, Tomeu, Maria, Joan i Isabel Patró, de Na Pati).

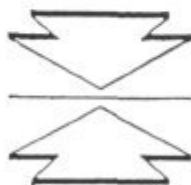
La cosa anava ben lligada perquè la compenetrança entre genet i cavall era absoluta. La intel·ligència de l'animal donava goig. A les tres o quatre vegades de visitar a un mateix malaltet, en «Blanquito» s'aturava sense haver-li de dir, ou. No obstant això, els cavalls, pel que es veu, també són humans i al moment en que el metge auscultava una malalta en greus problemes d'alçuraments sorollosos, els aranells del cavallet ensu-maren els efluis eguins d'una egua planxada de primera magnitud. Notar els encàrrecs freudians i començar un frenètic ball de potes i aguins, fou batre abans de segar.

El metge Terres empegueït i amb la dignitat per dins una clavaguera, resolgué sanar el cavall, així el foc ardent roman-dria colgat de per vida. Durant una temporadeta el metge havé de fer milles amb les cames pròpies. Però un costum és bo d'agafar i mal de llevar. El negoci d'haver de voltar el poble a peu no treia per oli. Així que el metge, a la tardor de 1907, comprà un artefacte espantós i burlesc, que va ser l'admiració i enveja dels artanencs. Compten que mestre Jaume Corb digué quan el va veure: «Donetes, sortiu i veureu un miracle. És un homo que s'aguanta damunt dues rodetes tan primes com un cercol d'arengades».

Ni més ni manco, aquest curiós manat de bufadores col·locades sobre dos congrenys, denerits a més no poder, era la primera bicicleta d'Artà que tenim constància. Talment així ho diu la nostra història.

L'impacte popular causat per l'enginy mecànic del metge Terres, fou indescriptible. La gent anava boieta i no encertava a comprendre com dimonis aquell ditxós esquelet de ferro, era capaç de suportar el pes d'una persona i, ensems, poder cavalcar arreu de tota la vila guardada de desgràcies i no caure de falondres pels caps de cantons.

La llavor de l'ostentació ja estava sembrada i a punt de germinar. Prest arribaria la segona bicicleta per «Cas Canonge», perquè Don Joan...

CENTRE DE RECOONEIXEMENT
METGE - PSICOLOGIC
ARTÀ

**certificats metges per
permís de conduir i
llicència d'armes**

Avinguda Ferrocarril, 2, 1.er
(Damunt Bar Almudaina)
ARTA

OBERT
DILLUNS I DIMECRES
DE 17 A 21 H.

REPASSANT LES NOSTRES FESTES

1.—Entre col i col, llatuga;
sempre és bo es canviar.
Avui, no vull criticar;
qualcú diu: «sempre remuga»;
En Toni és una llemuga;
mai el senten alabar.

2.—Idò, mira per aquestes,
la cosa ha canviat;
heu dic amb solemnitat:
avui no hi haurà protestes.
Vos parlaré de SES FESTES,
ja que molt han agradat.

3.—Tot es poble està content;
n'hi ha hagut bona tongada;
tretze dies de festada;
un programa excel·lent;
visca el nostre Ajuntament!
Sa feina han fet encertada!

4.—Enguany, per San Salvador,
persones molt «atsolvents»,
com es GRUP INDEPENDENTS,
guiats p'En Miquel Pastor,
el nostre Batle Major,
a tots han deixats contents.

5.—Començant pes més petits,
i acabant pes més majors,
s'ambient era molt festós,
amb actes ben escollits,
pes quatre vents repartits;
ja no hi ha res més hermós!

6.—Na Pati i Na Caragol,
Sos Monjos i Ses Pesqueres,
a Son Catiu ses carreres
«fubito», bàsquet, futbol,
biciclistes, bon control,
i altres jocs de mil maneres.

7.—La vedella en es balcó
de La Sala enjoiada,
a tots va ser presentada
pes nostre Batle Major;
després d'escoltar es Pregó,
començava sa festada.

8.—Acte seguit, un coet
sa festa anunciava,
però ningú s'esperava
de que no partís tot dret;
a mi me donà calfret
quan en terra explotava.

9.—Persones ben assustades,
perquè això tu no heu esperes;
tot seguit, a Ses Pesqueres,
perquè ses DONES CASADES
i FADRINES, preparades
p'es futbol són falagueres.

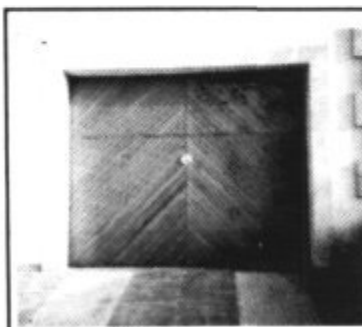
10.—Partit de gran «ressonanci».
I bastant original
va ser s'equip arbitral,
obrant amb gran «importanci»,
encalçant amb s'«ambulanci»
a un pertorbat mental.

11.—Moltes d'exposicions,
verbenes molt animades,
orquestres catalogades;
a l'Ofici, bons sermons;
caps-grossos en es cantons
varen fer bones ballades.

12.—Quins concerts SA NOSTRA
BANDA
donà des seu repertori!
Festes per posar a s'«histori».
De Tòmbola, bona tanda;
Sa Vedella, propaganda;
pagar era obligatori.

13.—Tot lo demés, gratuït;
no demanaven propina;
s'inaugurà sa piscina,
un acte molt aplaudit.
P'es poble s'ha 'conseguit
un llac d'aigo cristal·lina.

14.—Es nadar és fer esport;
en s'estiu, a tots agrada.
Per molts serà aprofitada.
Artà, amb això ha duit sort;
mereix un «aplaus» ben fort
cosa tan apreciada.

MONTAJES SERVERA SOLUCIONES CON GARANTIA PUERTAS BASCULANTES

MANUALES, AUTOMÁTICAS O CON MANDO A DISTANCIA
CON MACHIMEMBRADO DE MADERA DE
NORTE - TEKA - CHAPA PEGASO
MONTADAS EN SU GARAJE CONSTRUCCIÓN
PIDANOS PRESUPUESTO

C/ Pep Not, 59 - ARTA - Tel. 83 61 31

REPASSANT LES NOSTRES FESTES

15.—A vós, Batle i «Consecals»,
que tan bé heu fet es programa,
de cada any cobren més fama.
Veim ses FESTES PATRONALS
dins Mallorca, originals:
SA MARATÓ i JINCAMA!

16.—Tots, amb sos ulls ben inflats,
dia tres, un bon partit
de futbol, i divertit,
entre MUSSOLS DESPISTATS
i s'equip GALLS DESVETLATS;
ningú estava adormit.

17.—Nostre Batle, de porter;
adavant sa porteria,
«titerero» pareixia.
Saps què de coses va fer!
Sa xarxa la posà bè;
de tot caire l'envestia.

18.—Casats, amb molta salut,
va ser un partit de primera;
'sent joves, hi ha juguera;
què hermosa és sa joventut!
Aquest grau jo l'he perdut;
ja som a s'edat tercera.

19.—P'El «Dorado» fan renou;
lo mateix passa p'Es Trui;
i és que es jovent d'avui,
quan se colga, són les nou,
i a sa gent vella li cou
veure s'hora en què es «recui».

20.—De síndria, bona panxada,
sempre que ningú esclati.
En Guillem fa «xocolati»,
a Ca'n Beca, s'ensaimada;
sa gent que no s'ha colgada,
procuren no es desbarati.

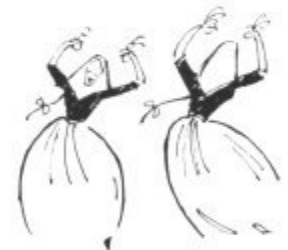
21.—Gelat d'avellana i «metla»,
cucanyes, ball de pagès,
es dissabte costum és
d'amollar bona revetla;
per ses festes, sa gent vetla;
si dormim poc, no fa res.

22.—Ja passada sa ressaca,
ningú va descontrolat;
com que per lloc hem pagat,
tenim plena sa butxaca;
pocs han fet sa cama flaca;
tot heu hem aprofitat!

23.—Un poc massa he 'llargat
per dir tot es repertori.
Visca el nostre Consistori!
Amb ses festes ha lograt
tenir es poble conquistat,
i per ells és una «glori».

Artà, agost 1991

ANTONI GINARD CANTÓ
a) Butler

¡¡VISÍTENOS!!

AUTOS ESCANELLAS

SERVICIO OFICIAL

EXPOSICIÓN Y VENTA

Carrer Argentina, 31 - Telèfon 83 61 15 - ARTÀ

VIDRIO ALUMINIO SANEAMIENTO VIALSA

J. Bernad, J. Zafra y J. Genovard

Ctra. Santa Margarita, 57 - Teléfono 83 66 35
ARTÀ

• **AMPLIACIÓN DEL PUERTO DE LA COLONIA DE SAN PEDRO**

Pasa de las 60 plazas actuales a 250 plazas. Este proyecto de ampliación se aprobó en el último plenario, no obstante fue propuesto por el Club Náutico de la localidad ya en el 86.

• **FRIEDERICH BRANTE, DE ADOPTIVO A REPUDIADO**

Como algunos de Vds. ya sabrán, este Sr. fue nombrado hijo adoptivo de Artà en el 72 por el mismísimo padre del alcalde actual, durante su mandato.

El no llevarse a cabo el proyecto de Ravena y el ser buscado por la Justicia Internacional, han sido los condicionantes que han causado el repudio.

• **AMPLIACIÓN DEL CEMENTERIO**

Cuatrocientos ochenta nuevos nichos completarán esta nueva ampliación.

• **CINCUENTENARIO DEL AYUNTAMIENTO DE ARTÀ**

Nuestro fiel colaborador e ilustre Pere Ginard, será el autor del libro que tratará sobre lo que han sido estos cincuenta años de nuestro Ayuntamiento. La edición del mismo será costeada por las arcas municipales.

Seguro que será tan ameno, anecdótico e interesantísimo como todo cuanto es obra de Pere Ginard.

• **C.B.**

Jaume Torres será el Tesorero del Ayuntamiento, extraordinaria nominación tal y como están las cosas en el panorama municipal. No aludamos, ni por un momento, de quien será su ÁNGEL CUSTODIO. ¿Han caído Vds. ya?

• **SORTEO DEL C.D. AVANCE**

El 13 de Septiembre, a beneficio del C.D. Avance, se sorteaba una extraordinaria Honda valorada en más de 300.000 pts.

El nº premiado fue el 2.224 y el ganador: Sebastián Gomila Cantó, «Calet». Quien le dio la suerte fue el benjamín David Piñero, del Bar Gran Via.

Los vemos posando en la instantánea realizada por Joan Amer, miembro directivo del C.D. Avance y propietario de Centre 2000-U.

¡Enhorabuena al afortunado, a quien reparó la suerte, y al C.D. Avance por su éxito en la colecta!

• **VIAJEMOS A ITALIA**

La expedición artanense dirigida por Toni «Butler» y por Magdalena «Xineta» ya está preparando huchas y maletas «VIA ROMA».

El trayecto fue presentado el día de «SA FIRA» y sabemos que están a punto de completar las últimas plazas, así que lectores interesados corran a apuntarse, porque si no se espabilan corren riesgo de quedarse en casa.

• **NOTÍCIES DEL PARTIT POPULAR D'ARTÀ**

El Partit Popular d'Artà ens acaba de comunicar la seva intenció de presentar al pròxim ple les següents propostes i formular una sèrie més de qüestions de caire de lo més interessant.

Aquestes són:

1ª Neteja i renovació, o reparació, dels aparells de joc del parc infantil de davant l'estació del tren. A més, reparació de la xarxa metàl·lica que envolta el parc i que suposa un gran perill tal i com ara està.

2ª Neteja de les façanes que hagin sofert qualsevol aberració escrita o pintada, sigui del signe polític o ideològic que sigui.

3ª Reparació dels grellats de la font de «Na Bernadeta», a S'Ermita de Betlem.

4ª Construcció d'uns urinaris públics a S'Ermita de Betlem, els quals consideram de primera necessitat degut al gran nombre de visitants que aquesta té especialment a diades com la del 1er de Maig.

5ª Donar un ajut econòmic a aquests ermitans a canvi del manteniment i neteja d'aquests futurs urinaris, i voltants del paratge de l'ermita.

6ª Batxeig urgent del camí de Son Catiu, competència que depèn única i exclusivament de l'Ajuntament.

• **QÜESTIONS**

1ª Cost anual del manteniment de la jardineria de Costa i Llobera.

2ª ¿Quin criteri es va seguir per a contractar el manteniment de la piscina municipal i quantes empreses es van presentar per tal d'aconseguir aquesta contractació?

3ª Cost mensual del manteniment de la piscina, incluint els productes químics utilitzats?

A l'hora de tancar la redacció, no ens presentaren més qüestions, emperò sabem que n'hi haurà un parell més de delicades.

Si voleu assistir al pròxim ple, recordeu que aquests es faran el segon dimarts de cada mes, per tant dia 8 d'Octubre, si no hi ha res de nou.

POMPAS FÚNEBRES ARTANENSES

Avda. Ferrocarril, 33 - Tels 56 30 96 - 56 39 34

PLAÇA D'EN JOAN GINARD FERRER
«SARASATE»

Almanco si no fill il·lustre podien haver-te anomenat fill pròdig ja que retornares a Artà després de vint i cinc anys d'absència. I atornares per donar a la nostra Vila un aire fresc de bohèmia i la recobrança de la vida a l'aire lliure, com una àgora de debats i creacions artístiques.

Manco dóna una pedra i la Plaça del teu monument durà el teu nom, esperem que per molts d'anys.

Plaça de Joan Ferrer amb el mal nom aclardidor de SARASATE que tu te feres sense renunciar al de Violí, a cops de martell recreant les formes màgiques del ferro moldejat galibant el crist abstracte o el faristol barroco, tant s'et donava.

Un home vital com tu fores, és recordat per les seves obres però no estamanyament que des de La Sala et reconesquis de qualitat i una Plaça nova recordi als artanencs novells, que uns dies passats un artista del ferro elalenava fondo dins els carrers i places del nostre poble. Segur que els aranells sa te inflarien i la llum d'un somriure creuaria la teva cara.

Tens una Plaça en nom teu Joana dins Artà i això és una de les coses que més t'alegraria. Gràcies a l'Ajuntament.

NECROLÒGICA

Fou simpàtic i admatent matancer i glosador sa mort causà gran dolor a tota la nostra gent. Posà una nota de dol la fi d'en Jaume d'Es Pont en Jaume Terrassa i Font dia onze de juliol. Vuitanta-sis anys d'edat molts ja no hi arribarem es condol vos donarem que en el cel sia arribat.

Dedicat a la seva esposa Miquela Rosselló i Ginard, al seu fill Jaume, filla política Francesca Cabrer i néts Miquela i Jaume.

ROTARY CLUB DE LLEVANT

Convidats a estovalles en bona companyia, l'Artà assistí a la cridada del nou club constituït dins la Comarca de Llevant.

La cúpula dirigent del primer any està formada per Miquel Tous Servera, cap de taula, i que ens dóna clarícies dels fins filantròpics dels Rotary, seu que està a Illinois (E.E.U.U.), però que en fou creador.

Pedro Gonzalo Aguiló és el vicepresident, Enrique Viñas, secretari i Justo Pérez Sánchez, macer.

A més d'alguns representants d'altres revistes de la Premsa Forana hi va assistir Rafel Nadal, Notari i Director del aconteixement que tengué lloc el darrer dia d'agost a l'enclotada dels Hams. Un concert de l'Orquestra Camerata de Llevant amb Paula Rosselló i Josep Bros, funció que havíem tenguut dins Artà pel que coneixem la gran qualitat de la vetllada.

Esperam i desitjam als Rotaris, llarga vida i que les seves activitats es notin dins la comarca llevantina.

COMPRITA - VENTA DE AUTOMOVILES

Facilidad de Pago

TALLER MECÁNICO MIGUEL GENOVART
Reparaciones en general
Compra y venta de automóviles

de todas las marcas y modelos,
nuevos o usados
Crta. Sta Margarita
Telf: 83 60 12 ARTÀ (Mallorca)

CRONICA DE LA MUSICA POP ESPANYOLA

CAPÍTOL 6

GRUPS PIONERS

Avui, en aquest nou capítol d'aquesta història musical, parlarem dels primers grups de joves espanyols que es varen llançar definitivament a fer música jove, dins la precària situació que suposava voler ésser professionals d'una música desconeguda al país, i que només se tenien referències molt marginals. Aquest capítol d'avui, per tant, estarà dedicat a aquells primers i legendaris grups que sortiren entre els anys 1958-1961.

«LOS ESTUDIANTES»

Considerats com el primer grup de rock, espanyol. Formats a Madrid, a finals de l'any 1958, per joves universitaris i amb diverses formacions a les seves files, amb membres que després varen significar bastant dins la música espanyola. Eren, ADOLFO ABRIL, que tocava sa guitarra, JOSÉ FÁBREGAS, bateria i percussió; JOSÉ ALBERTO GONZÁLEZ, baix; RAFAEL ARACIL, guitarra i JOSÉ BARRANCO, veu i guitarra. Però per el grup passaren també gent com FERNANDO i LUIS ARBELA (el primer, amb el temps, formaria uns dels clàssics grups de música moderna LOS BRINCOS, i el darrer morí d'accident de tràfic l'any 1964); JOSÉ LUIS PALACIOS i LUIS SARTORIUS (també mort aquell 1964).

Com hem vist, amb el temps, concretament a l'any 1964, LOS ESTUDIANTES es transformaran (part dels membres), amb los BRINCOS, uns dels millors i més populars de tots els grups espanyols.

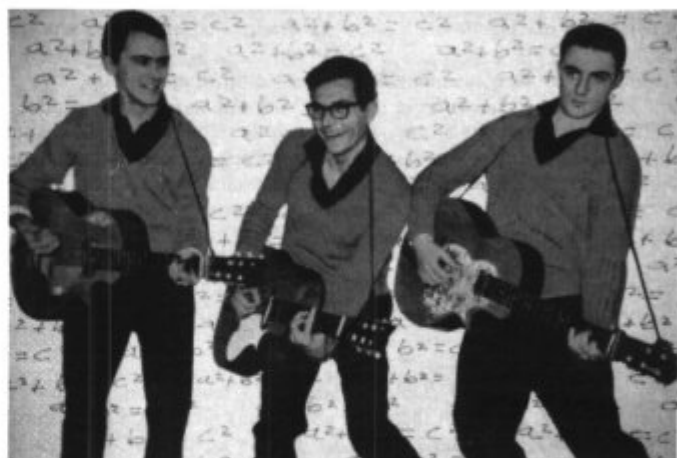
LOS ESTUDIANTES, que, com hem comprovat, varen tenir el mèrit d'ésser els primers en fer la nova música de la joventut, tocaven peces clàssiques del rock americà, i feien versions tan particulars com «LA BAMBA» (la popular cançó de Ritchie Valens), «GUITAR TANGO», «READY TEDDY», i l'espanyolíssim «DON QUIJOTE»; etc...

A pesar de tocar durant un raig d'anys, les cases discogràfiques (que no confiaven massa en aquests grups), no els oferien gravar. Va ésser a l'any 1960 quan tragueren el primer «extended play» (disc de 4 cançons) al mercat, i es pot comprovar escoltant les primitives gravacions; els faltava la condició tècnica indispensable, encara que tenien una força que era sorprenent i explosiva per aquelles dates. Considerats com el grup estrella d'aquells festivals de música del Price (com veurem més endavant) i a altres sales que feren també encontres musicals (Consulado, per exemple) tingueren, no obstant, l'inconvenient de posar la «primera pedra» i, per tant, la manca d'experiència era evident.

«LOS MILOS»

Amb aquest nom de batalla, vingueren del Llevant, aquest grup que també és un pioner dins la música rock espanyola. Formats a València, i constituïts per N'Emilio Baldoví Menéndez, alies BRUNO LOMAS (mort d'accident de tràfic l'any 1990, per cert), fundador del grup, cantant i guitarrista; Vicente Castelló, idem i Salvador Blesa, guitarra i veu, que prest fou substituït per Pascual Olivares, quedant aquesta formació com a definitiva.

Feien rock & roll als seus començos, però també cantaren composicions pròpies, adaptades als ritmes norteamericans. Entre la seva discografia (començaren a gravar també l'any 1960), podríem trobar: «TEDY GIRL», «BE-BOP-ALULA», «BAILA EL ROCK CONMIGO», «PI-TAGORAS», «ESTOY CHISPA», «LUCILA», «CARAVANA» o «ZA-

LOS MILOS. Grup lleventí de València, que també són pioners de la nova música. Emilio Baldoví, alies, BRUNO LOMAS, era el líder de la formació.

PATOS AZULES DE GAMUZA» (la memorable cançó de CARL PERKINS).

D'aquest grup sortiren posteriorment dues noves formacions: LOS TOP-SON, i LOS ROCKEROS (això dels canvis, remodelacions i creacions de nous grups sortits d'altres, era una constant, com anirem comprovant en aquesta «CRÒNICA...»). El seu líder, Emilio Baldoví emigrà amb el temps cap a França i fundà «Los Estrella de Fuego», actuant fins i tot al famós Olympia de París; llavors, quan tornà a Espanya, fundaria LOS ROCKEROS, i, posteriorment, es llançà a una carrera, més o manco important, amb el nom de BRUNO LOMAS, en solitari.

MIQUEL MESTRE GINARD, 1991

UN APLEC DE CANÇONS... (1955 - 1961)

Seguirem recordant velles cançons velles de l'època (1955-1961), cançons que duïen la marca espanyola per els quatre costats, si bé hi havia versions d'èxits estrangers, això sí, encara no coneixiem a N'Elvis Presley, per exemple.

Vos recordau de...?

«Tu pelo moreno, tu boca
tu cara de rosa y jazmín...
...han encendido de un modo
mi alma que yo he perdido la calma...
...Mariquilla bonita, graciosa, chiquilla
tú eres mi querer...».

Era «MARIQUILLA BONITA», una cançó que composà i cantava JOSE LUIS (y su guitarra), un intent de dir coses, per aquell cantautor; pioner que va ésser aquell jove i que aconseguí que tothom cantàs. Era l'any 1957.

GELU

Era una de les solistes més populars del País; venia de Granada, d'ulls verds, morena, guapa i famosa per els seus critets quan cantava.

Plaça Conqueridor, n.º 8
Tel. 88 52 44

07570 ARTÀ
(Mallorca)

Jardineria, Disseny
Manteniment i
Venda de Plantes

Joan Llabata Morey

GELU, Solista molt popular que feia versions de tot tipus de cançons des de melodies italianes, passant per èxits francesos o «modernismes» Made in Spain. Els seus «crídets» molt «sui generis» eren cèlebres.

Entre aquelles melodies seves trobam: «1960... «LOS GIANOS», 1961... «POR QUE NO SOY UN ANGEL», «FATUNA, EL CIELO Y TU», «EL AMENCO ROCK» i «CARN WALTZ GIANO».

GLORIA LASSO

Aquesta artista folklòrica per excel·lència va tenir amb «EL CORDÓN DE MI CORPIÑO», a l'any 1958, la seva cançó més popular, i, a més a més, va ésser la que més doblers va recaptar aquell any, segons la Societat d'Autors.

LUIS MARIANO... 1955 «VIOLETAS IMPERIALES», 1967 «CANASTOS» (amb Gloria Lasso).

ARTURO MILLAN, «COMUNICANDO», al any 1960, «UN TELEGRAMA» (1959), versió de la cançó guanyadora al Festival de Benidorm cantada por MONNA BELL.

MONNA BELL, 1959 «UN TELEGRAMA», «EL DÍA DE LOS ENAMORADOS», «LA MONTAÑA», 1961 «LOS NIÑOS DEL PIRO», «DON QUIJOTE».

ELDER BARBER 1961 «LA MONTAÑA», «OLA, OLA, OLA», «UN TELEGRAMA».

ALBERTO CORTEZ 1961, «LAS PALMERAS».

PÉREZ PRADO, que va fer ballar a tothom amb «CEREZO ROSA», «MACARENA» o «PATRICIA» (1955).

LUIS AGUILÉ... 1961 «DILE» i «AY, CHABELA!».

MIGUEL ACEVES MEJIA... «LA CAMA DE PIEDRA»; **LOS INDIOS TABAJARAS**, «MARIA ELENA»; **LOS CINCO LATINOS**, «SOLAMENTE TU» (ONLY YOU), «QUIEREME SIEMPRE», «HAY HUMO EN TUS OJOS», «ROGAR» (MY PRAYER), etc...

BILLY CAFFARO... 1960 «MARCIANITA», sorprenent història de ciència ficció.

JOSÉ GUARDIOLA... 1959 «MACKIE EL NAVAJA», 1960 «PEQUEÑA FLOR», «16 TONELADAS», «VERDE CAMPIÑA» (GREEN FIELDS).

BOB AZZAM... 1961 «MUSTAFA»; **BLUE DIAMONDS** «RAMONA» a 1961.

NAT KING COLE

1958 «TE QUIERO, DIJISTE», «QUIZAS, QUIZAS, QUIZAS», «CACHITO», 1959: «ANSIEDAD», «PERFIDIA», «YO VENDO UNOS OJOS NEGROS», 1961: «PIEL CANELA», etc...

LUCHO GATICA: 1959 «LA BARCA», i la famosa «EL RELOJ»:

...reloj detén tu camino,
porque mi vida se acaba.
Ella se irá para siempre...

I entre la nova música, la dels grups espanyols:

PANTALONES AZULES... 1960 «JEZABEL», 1961 «DIXIELAND ROCK», «HELLO, MARY LOU», «JOHNNY, SÉ BUENO». **LOS ESTUDIANTES...** 1960 «ME ENAMORÉ DE UN ÁNGEL», «WOO-HOO», «READY TEDDY», «LA BAMBA». **LOS SONOR...** 1961 «CHICA ALBOROTADA», «LIGADOS», «MELODIA ENCADENADA». **LOS MILOS...** 1961 «ZAPATOS AZULES DE GAMUZA», «LUCILA», «BE BOP A LULA», «ESTOY CHISPA», «CARAVANA», «BAILA EL ROCK CONMIGO» (cantant BRUNO LOMAS). **LOS PEKENIKES...** 1961-62 «BE BOP A LULA» (cantant JUAN PARDO), «LA BAMBA» (idem), «NO TE MOLESTES» (veu EDDY GUZMAN), «EL TURURURURU» (instrumental), «CHICA ALBOROTADA» (canta JUNIOR), «DILE» (veu de KARINA en col·laboració). **KRONER'S DUO**, 1961 «MONA LISA».

I temes de grups que ja vàrem veure: **LOS TEEN TOPS**, **LOS LLOPIS** i un grup de boleros, mexicà, que venia dels anys quaranta: **LOS PANCHOS**.

Aquest era el panorama musical de l'època. A partir del pròxim capítol, ja entrarem als festivals de música moderna del Price. Es l'any «oficial» del començament apoteòsic del rock i del conseguint naixement de grups a tot arreu del País.

ANTOÑITA MORENO, atípica folklorista espanyola que ostentà el rècord de vendes a l'any 1958 amb «EL CORDÓN DE MI CORPIÑO».

BAR GRAN VÍA

ESPECIALIDAD EN:

- Tapas Variadas
- Pulpo Gallego
- Empanada Gallega
- Ribeiro

Ciutat, 35 - ARTÀ - Tel. 83 62 49

50 anys de "la Caixa"

No hi ha dubte que un dels esdeveniments més importants dels últims cinquanta anys d'Artà va ser la inauguració de la sucursal de la aleshores anomenada «Caja de Pensiones para la Vejez y de Ahorros», avui, sortadament, conegudíssima sota el familiar i suggestiu anagrama de La Caixa.

Quan l'any 1941 donava llandina a la xafogor de l'estiu, el veïnat artanenc pressentia qualcom inexplicable i enigmàtic, però evident. Sols una gran entitat, sòlida, seriosa i solvent, podia absorbir la indígena i casolana «Caja Rural» i, ensems, adquirir el Casal de la Posada de Son Mari, ubicat al carrer d'En Rafel Blanes.

Dita casa pairal estava integrada dins el context dels devut estatges senyorials de la Vila artanenca, essent popular com «Ca Don Francesc de Ses Barreres». Aquesta popularitat, l'assolí als anys trenta, quan el gendre de Don Antoni Blanes Mestre, Don Francesc Blanes i Rotger, comprà la totalitat de l'esplèndid habitatge.

La façana de l'edifici estava circumdada per una punxada reixa de ferro en la qual la jovenalla, aprofitant l'absència del propietari, s'anostrava en el maneig de la fona. Així, els bergantells locals penjaven el berenar del més alt d'una de les vergues metàl·liques, amb el tàcit acord de «abans despenjar, i després berenar». I a certa ciència que la infalibilitat era considerable.

«La Caja Rural de Artà» vegé la llum pública el 1907, a la Plaça d'Abastiments, essent els artífexs Don Antoni Blanes Mestre, el Pare Pere Josep Cerdà i Colom, T.O.R., Don Bartomeu Alzina Font i els prohoms artanencs, entre ells, Don Pere Morell dels Olors. Les intencions comercials eren dignes de lloança. No obstant això, l'estretesa de mitjans econòmics de vegades presentava qualche entrebanc insalvable. També s'ha de tenir en compte que la banca de la «Caja Rural» hagué de navegar dins les mars polítiques de la monarquia d'Alfons XIII, de la dictadura militar de Primo de Rivera, de la Segona República, de l'efímer Front Popular i de l'esclat del moviment nacional.

Volem dir que semblant bagatge polític no afavoria, ni poc ni gens, l'estabilitat econòmica d'una minúscula empresa que lluitava per surar i emergir en la maregassa mercantil d'aquelles èpoques tan singulars. Per força, els emprèstits i les operacions bursàtils havien de ser un tant magritxols.

Així les coses, l'any 1941 anava prenent cos un fet de primera magnitud. La compra del Casal de Son Mari va ser una realitat esperada i la bona nova s'estengué arreu de la població.

Tothom creia que la totpoderosa Caixa de Pensions i Estalvis de Catalunya i Balears ocuparia el casal sense altres pretensions que el previ adreçament. Res tan enfora de la creença popular.

D'un cop, el tall de mestre Bartomeu Flaquer Esteva, Mangol, irrompé amb una nombrosa brigada de picapedrers. Amb una espillada les famoses barreres foren enderrocades. A l'interior, quatre colles d'oficials forjaven les oficines destinades a l'apartat bursàtil, mentre els millors picadors de Mallorca, a cops de punxó i escarpra, tallant, maceta i buixarda, carejaven i obrejavren la noble pedra negra d'Artà, per enllestir i vestir la sensacional façana. A la volta de cinquanta anys, immarcescible al pas del temps, segueix essent una mostra inconfusible de l'autenticitat mallorquina.

La gent d'Artà, davant l'exemple de la puixança material de La Caixa, baixà els braços. Per de prompte, s'haurien acabat les

penúries i el comptar els diners amb els dits. Aquella demostració de poder crematístic era tan real que els artanencs, a l'hora de dipositar els recursos propis, tendrien la completa i formal seguretat que estarien a cobrir de qualsevol intempèrie.

A la fi arribà el dia assenyalat. Fou el 31 d'octubre de l'any 1941, quan La Caixa joiosament obria la portalada al complet dels habitants d'Artà i la seva contrada. La magna efemèride fou refrendada amb unànime acceptació. L'obertura oficial va ser d'una senzillesa corprenedora. Els capdavanters de la Casa donaven complida i escaient informació que el cas comportava, oferint els serveis propis sense distinció ni marginació de classes socials.

La sucursal de nou encuny oferia solvència i seriositat a parts iguals i, per sobre les altres proposicions financeres, discreció de confessionalari. Disposats a portar la tasca a termini estaven

el director Don Bartomeu Alzina Font, alma mater de la finida Caja Rural, Don Antoni Cursach Llinàs, Don Miquel Vives, de Son Servera, i Don Bartomeu Amorós Tous. Tots ells amb prou «currículum» perquè la nau ancoràs al pou de la fermança. Talment així fou, perquè així havia de ser.

Just obertes les portes de La Caixa, l'ajuntament d'Artà, amb l'aigua dels deutes a pis de clatell, aconseguí la gentil donació de 20.000 pessetes de «les de l'any 1941». Més endavant, l'emprèstit públic assoliria la suma de 80.000 pts., una quantitat molt respectable.

Quines foren les circumstàncies per les quals La Caixa instal·là una oficina al nostre poble? Molt senzill. De fet, la Direcció General disposava d'una amplíssima informació sobre la riquesa industrial i agropecuària d'Artà. Per tant, ni un sol fil romania deslligat del cabdell mestre.

La Caixa partia de la base que en el segle XIII Artà era un dels dotze districtes en què es trobava dividida Mallorca en el moment de ser conquerida pel Rei En Jaume I. També sabia a la perfecció el nombre d'habitants, que sumava la xifra de 6.080, repartits en unes 1.050 cases del nucli urbà. Igualment els estudis agropecuaris foren tractats amb minuciositat, tal com demostren les dades següents:

Extensió total (nombre d'hectàrees) 13.597,33

Distribució de l'extensió (en hectàrees):

Cultiu de cereals i lleguminoses	8.000
Garroferars i oliverars	2.000
Vinya	100
Bosc	1.800

Producció anual:

Cereals i lleguminoses	1.800 Q.M.
Blat	4.000 Q.M.
Garrofes	4.000 Q.M.
Ametlles (bessó)	1.500 Q.M.
Oli	100.000 Litres
Boví	150 Caps
Oví	2.500 Caps
Porquí	3.000 Caps

Finques agrícoles:

Majors de 100 hectàrees	26
Entre 5 i 99 hectàrees	53
Menors de 5	1.721

Pel que fa referència al capítol industrial, és obligat remarcar la indústria del garballó, del qual les madones artanencs obrejavren atàvicament la palma. En canvi, la parcel·la de la construcció només representava el 12% de la població activa; mentre que el gremi de fusters i ferrers no en superava el 5%.

El comerç es repartia entre dues selleteries, cinc carnisseries, quatre lleteries, tres tafones, dues adrogueries, onze botigues de queviures, dues fàbriques de fideus, dues pastisseries, cinc forns de pa, dues merceries, tres tendes de robes, tres llauneries, una impremta, un taller de cotxes i tres adobaires de bicicletes.

Aposta hem deixat de remarcar la industrialització de la calç, el carbó, el sabó i els productes derivats de l'ametlla, tota vegada que les dites primeres matèries constituïen una vital font d'ingressos.

L'apartat de transports estava cobert per dos camions de poc tonatge i quatre cotxes de lloguer. Però els serveis regulars Palma-Artà-Palma podien ser atesos tant per ferrocarril com per carretera.

Els que des de la fundació de La Caixa a Artà hem viscut les diferents etapes de la institució social, podem proclamar a tot arreu el fet que la «Casa Gran» (així és coneguda La Caixa actualment) durant aquests cinquanta anys sempre ha estat fidel als canvis socials i polítics. És sabut que La Caixa, pel que fa referència als diners, siguin propis o aliens, és model de cautela i estendard inexpugnable de la lleialtat sense careta. Perquè La Caixa, a més de saber nedar, també sap guardar la roba. Tal com toca.

Felicitats i que no decaigui.

P. GINARD

(Continuarà).
"la Caixa"
en l'actualitat.

EN ARTÀ
Servicio
Cajero Automático
24 horas.

CAIXA DE PENSIONES
"la Caixa"

EN PINXO DE SON RECUIT

L'hem trobat més bufat que un «mixto» contemplant s'estretor su ran sa gravera d'En Ciurell.

—Mira que els hi tenen grossos...!

—I ara... Pinxo!

—Que no ho veus? Estrenyen es pas just davant sa sortida de camions de grava. Valgui que els automobilistes han cobrat coneixement.

—Però quedarà una bona millora d'Es Coll fins a la vila.

—Reputes sagrades, «tio»! Mira si es queixals te suen.

—A na què ve?

—Que això és una verganya. Fa uns quants mesos començaren ses obres. Una màquina aquí i s'altra allà, grata qui grata. Estan dos dies i desepereixen.

—Deuen tenir obres a altra banda.

—Idò que no en comencin una fins haver acabat s'altra. Pareix que fan jocs de mans. Ara hi som, ara hem desaparegut.

—Sa de Sa Colònia ja està llesta i ha quedat de lo millor.

—Podien haver gratat una mica més en es Coll de Morell. Però ja està bé així. Ara han rascat damunt Sa Creu de S'Ànima per devers S'Hort d'En Salat, han tomat sa pared de Can Vinyes i han desaparegut.

—Sa veu que hi ha pocs cabals.

—I per més burla i afronta estrenyen davant sa gravera i es carreró de Son Cardaix.

—Que ja no serà pus mai carreró.

—Alabat sia Deu!

—Per sempre. A la fi han concedit Sa Plaça D'Es monument a En Joan Sarasate.

—Ja hi estaria content en Joan.

—Supòs que has destriat ses pintades de parets?

—He vist que han embrutat sa façana de Can Jordana.

—Mira que si és veritat que un d'es que ara forma part d'es Consistori era des qui pintaven ara ho haurà de fer esborrar.

—Però amb sos doblers d'es poble!

—Això, sí! Però supòs que ara li farà poca gràcia veure ses parets pintades.

—Jo també ho supòs!

—No és lo mateix receptor que prendre se medicina. Ara els diven traidors, deixau en pau es canons i altres pardalades.

—No hi deus estar gaire d'acord.

—Ja ho deim a un altra lloc: Escriure per ses parets en temps de llibertat i democràcia és una demostració de curtesa. Són uns babaus els qui hi escrivien llavors i es qui hi escriuen ara.

—Maldament hagin arribat a regidors.

—Ja saps que fou sa xerrameca d'es poble una temporada.

—Tothom sabia qui era.

—Idò ja tenen s'amut pes cap.

—Ara se posaran sa cervellera.

—Estic molt content amb Sa Piscina.

—Diuen que hi han trobat xeringues i que n'hi ha que tenen otitis.

—Sempre n'hi ha hagut d'otitis. I de xeringues que vetlin. Sa qüestió és que la nostra gent pot banyar-se sense anar a vorera de mar.

Carreró de Son Cardaix que ja mai serà carreró quan es posin a fer-hi feina.

Allà dalt sa creu de S'Ànima i creus de Son Servera. Ni senyal de feina.

—I què no es «guapo» això? I es teatre.

—És un assumpte massa seriós per a parlar-ne en conya.

A més en parlem a S'Editorial.

—I en parlarem molt més encara. Tot s'arraujarà ara que hi som a temps.

—Diven que té avantatges que no té S'Auditorium i Es Principal de Ciutat.

—No em facis riure! Un teatre que han produït Wagner com S'Auditorium o Aida com es Principal és lo mateix que si comparassis un Rolls amb un biscuter. Tot dos caminen...

—Te deus haver fixat que es col·legues ja s'afuen a En Pep Silva.

—Sabia que no es torbarien gaire. Feran lo possible per desacreditar-lo.

—A veure si lo que va dir, no era congruent.

—Jo no sé si era o no oportú lo que va dir. Però sé ben cert que altre temps haguessin dissimulat, callats com a morts o mirant a s'altra banda.

—Ara ho tenen molt segur!

—Idò alerta a mosques que murades més altes s'han enderrocats. I trob que En Pep heurà de treballar molt per tornar s'imatge de partit que tenie altra temps.

—Alerta en lo que dius que En Toni Maria ja no em saluda. Si ara li donen sa culpa afegirem en es banyat.

—Ja saps que a mi aquesta gent que fa putades sense malícia i té bona intenció m'agrada. Si m'aficava amb ells era perquè sabia que destrueix es seu prestigi, i fotien un patrimoni polític. Això que no contenia En Toni Maria pareix que En Silva ho té clar.

—Bé. Lo cert és que poc o molt se van fent coses.

—No en manera d'altra. Ara hauré d'arranjar es parc infantil d'es pins, cuidar sa neteja d'es poble.

—Sobretot essent tan ecologistes.

—Tan ecologistes i han concedit sa «basura» a n'es qui pegaren foc a ses muntanyes de Son Jaumell a Son Boiet?

—Diuen que es foc comença alla però no vol dir que fosin ells que li pegassin.

—Correm-hi un cubricel. Déu ajudi a s'enganat.

—No diguis més coses que llevaràs iniciatives a s'oposició.

—Ah! Però n'hi ha d'oposició?

—«Ojala!» tothom fes feina pes poble.

—I es «Polígono».

—Per a fer-lo allà on el volien fer és millor que descansi en pau. Destruiran es paisatge que es destria de damunt Sant Salvador.

No! Si no el fan per devers Bellpuig o per coster D'En Grua millor que no fasin res.

—Idò fotge!

—Fotge... fotge? Deus voler dir ab renunció Satanàs!

—Fotuge... Fotge vull dir lo que he dit

Fotgenia. I es qui no m'entén que s'escuri ses orelles.

—Fins es mes que vé. Que vos parlaré de moltes coses que coven davall davall. Ara no puc dir res. Mirar i callar. Idò fe bonda i no n'hi haurà tants de dolents.

Polèmica piscina... però

PISCINA

Basta repassar la col·lecció de l'Artà per a veure quantes vegades reclamàvem aquesta millora pel nostre poble.

Sabiem d'altres localitats on ja feia anys fruien d'aquest avantatge i teníem enveja dels nins manco dotats econòmicament que podien gaudir dels banys estiuencs. Artà té les platges lluny i era necessària aquesta piscina.

Sembla que hi ha veus que diuen que s'ha inaugurat massa aviat. Sembla que no tots els serveis estan acabats.

Era però un dolç massa apetecible per esperar a tenir-lo de postre.

Mentre, és ben necessari cuidar els aspectes higiènics.

Ara la pausa de l'hivern donarà temps d'arranjar-ho tot. Mentre.

Benvinguda sia la piscina.

Teléfono 58 90 12

SAUNA - PISCINA - TENIS - SOUVENIRS

Restaurants / Bar

Club Casa Naval

BETLEM

Colonia de San Pedro

ARTÀ, MALLORCA

Bodas, Banquetes, Comida mallorquina

**Fàbrica de Licors
Cerveses.**

Licors nacionals i estrangers

DES DE 1890

**Especialitat en licors mallorquins:
PALO, HERBES DOLCES I SEQUES,
ANIS SEC «LA ESTRELLA DE ARTÀ»**

**Carrer 31 de Març, 11
Tels. 83 60 38 - 83 62 07
Fax 83 52 80 - ARTÀ**

FESTES • FESTES

A una altra pàgina de la nostra revista en Toni Butler ens parla de les festes amb una glosada delitosa confirmadora del seu estil ple de joia.

Volem també dur testimoni gràfic d'unes festes de pinyol vermell que han fet els artanencs tal com demanava l'Artà des de fa molts d'anys.

Així anam!

Es caparrots o «cabezudos» com els coneix la nostra gent, són els introductors de les festes de Sant Salvador. Vestits a l'ampla sense mirar gaire prim passejen carrers i places del poble. Llàstima d'uns xeremiers locals que fossin a tots i cada un dels actes festius. Ses xeremies fan festa. Animau-vos jovent i amb ses xeremies ressuscitau es Ball de Sa Cisterna que manca després del Circuit.

No té un caire gaire cultural ni conta amb molta tradició. Però és divertit i creim que un excés un dia a l'any d'una fruita tan diurètica com sa cindria no pot fer massa mal. Fins ara no s'ha hagut de menester es PAC ni cap ambulància. Es guanyador d'enguany sortí i tot per televisió. Hi ha que veure. Com veis per sa fotografia s'organització és perfecta i ses cindries ben madures.

Mussols despistats contra Galls desvetllats; un partit de futbol a les set del matí a Ses Pesqueres. Fixau-vos en s'ombra i veureu que es sol era baix encara. Un dia aquesta foto serà una de ses comentades a sa darrera plana de l'Artà. Un dia d'aquí a trenta anys quan es contendents sien padrins. Ara, si mirau atentament els coneixereu a tots.

Recén inaugurada el dissabte 3 d'agost la piscina municipal, l'exhibició de natació sincronizada i ses proves de tots ets estils fou un número festiu inèdit. A la fi tothom podrà gaudir d'un estiu tal com toca.

Comercial
ARTA

EN ARTA:
Carrer de Clutat, 26 - Tel. 56 21 48

EN MANACOR:
Polígono Industrial
C/. Menestrals, 11 - Tel. 55 58 11

BAILLE

B.C.S. Taladoras y Segadoras

Per més informació: Cridar al Tel. 83 61 48

Massey-Ferguson	Tractores
CONDOR	Motocultores y Motobombas
BAILLE	Empacadoras • Rotomacadoras y Sistemas de Riego
ZAZURCA	Equipos preparación Tierra y Siembra
AGUDO	Cuñas de vacío
MONDIAL Y DREM	Motosierras
GANNA	Pulverizadores
CASIMIRO	Barras de Corte
JURCAFRESA	Benclicas
BLANC	Feldoras de Alimdras
BRUN	Aboradoras

FIRES

No pot faltar a Sa Fira sa presència d'En Joan Sopa amb ses seves creacions pictòriques i d'objectes domèstics. Aquí el teniu amb un plat de figues flors tan ben realitzat que es distingeixen ses roges de ses aubacors.

Sa Ferreria Pascual fa una demostració de sa seva importància comercial que sobrepassa sa importància democràtica artanera. Es sa prova d'uns nous comerciants que surten imparables cap a s'èxit. Una nova dinàmica que justifica Sa Fira.

Carrer de Ciutat no gaire visitat a l'hora dels cavalls «poneys» que tenia lloc a sa Plaça d'Es Mercat. En segon terme es tractors de Comercial Artà i en Joan Cladera fent negocis de pagesia.

I segueix Sa Fira. En Sebastià dels Olors i en Joan Faro miren una «rejilla» que tal volta sigui per a tancar s'Auma. Atent es gendre d'en Tòfol de Xiclati mentre sa seva filla té la vista i el pensament a un altre lloc.

Com a pròleg de Sa Diada fou presentada sa maqueta del que serà es nou Teatre. S'Arquitecte Mateu Carrió va explicant a un públic nombrós, atent i interessant ses peculiaritats des nou edifici. En es fons; es Batle, Miquel Pastor; Miquel M. Polentinos, en representació del Consell Insular de Mallorca i el Director General de Cultura del Govern Balear, Jaume Martorell.

Maria Antònia Munar Riutort

Maria Antònia Munar i Riutort és la consellera de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear i principal artífex de l'elaboració d'un model educatiu propi de les Illes Balears, que respon a la realitat cultural i econòmica de la nostra Comunitat.

El nou projecte impulsat per la consellera Munar pretén «definir i orientar les línies de política educativa general basada en una reflexió del nostre passat i present amb un plantejament obert a la futura societat del segle XXI».

Paral·lelament a aquest projecte, que començarà a aplicar-se de forma experimental durant el curs 91-92 en algunes escoles de les Illes, Maria Antònia Munar ha iniciat un Pla d'infraestructura per dotar tots els centres de la nostra Comunitat d'equipaments esportius que puguin ser utilitzats pels habitants de cada municipi després de l'horari lectiu.

La consellera parla dels seus projectes amb gran entusiasme, té fama de molt treballadora fins i tot entre els membres de l'oposició.

—Un polític ha de ser pràctic i realista, ha de plantejar la seva actuació en funció de la demanda social i en la línia dels seus propis ideals. Per a tots els ciutadans de les Illes Balears crec que és important que la Conselleria hagi emprès un Pla d'infraestructura esportiva per dotar de nous equipaments les escoles i que fora de les hores escolars puguin ser utilitzats pels ciutadans de cada municipi.

— **Consellera, què significa per als habitants de la nostra Comunitat l'elaboració d'un nou model educatiu propi de les Illes Balears?**

— Significa l'aplicació d'un sistema educatiu d'acord amb les expectatives socials, econòmiques i laborals de la nostra Comunitat. Això implica una alta rendibilitat de recursos i un plantejament clar dels objectius de la docència: formar els joves en funció de la demanda laboral i, naturalment, de les seves aspiracions i qualitats personals. En aquest nou projecte la Conselleria ha prioritzat un sistema d'ensenyament trilingüe durant les etapes de preescolar i EGB en català, castellà i anglès, d'acord amb les expectatives laborals d'una societat eminentment turística, i un sistema personalitzat a cada un dels alumnes.

— **Qui finançarà l'aplicació del nou projecte?**

— En principi, la Conselleria de Cultura, Educació i Esports finançarà aquelles escoles que vulguin aplicar el nou model educatiu de forma experimental durant el pròxim curs, però també seria desitjable que el Ministeri fes una forta inversió no sols en infraestructura sinó també en serveis.

— **El nou sistema contempla un programa de reciclatge del professorat per adequar-se a les exigències docents del projecte?**

— El reciclatge del professorat és imprescindible per assegurar que aquest nou model educatiu s'apliqui segons les línies definides per la Conselleria.

— **Quines són les característiques principals del nou model?**

— L'objectiu principal és elaborar un currículum diferenciador de la personalitat lingüística, física i econòmica de les Illes.

El nou model educatiu vol donar resposta a una societat amb una llengua i cultura pròpies i una economia específica eminentment turística. Una de les peculiaritats del nou model com ja he dit, és la utilització i l'aprenentatge obligatori de 3 llengües: català, castellà i anglès a partir dels sis anys i una segona llengua estrangera, preferentment l'alemany, a partir dels dotze anys.

Respecte de l'educació infantil, planteja l'escolarització total i obligatòria a partir dels quatre i cinc anys, ja que és en aquestes edats quan els nins adquireixen els principals hàbits de coordinació, autonomia i socialització. Quant a l'educació secundària, el nou model contempla una reducció dels mòduls perquè l'oferta s'ajusti a les necessitats del mercat laboral de les Illes. A més, la Conselleria proposa una nova àrea lingüística-turística que subratllarà especialment l'ensenyament de llengües estrangeres i el turisme.

— **Quins són els objectius del nou model?**

— Principalment la millora real del nostre sistema educatiu amb el consegüent increment de la qualitat de l'ensenyament a tots els nivells, la supressió del fracàs escolar i la consolidació d'una cultura educativa fortament arrelada a la nostra singularitat territorial, lingüística, històrica i econòmica.

— **Una vegada aprovat el nou model educatiu, quin procés es durà a terme per a la seva aplicació?**

— La conselleria té previst crear un conjunt de serveis en els diferents districtes escolars com un servei d'orientació escolar comarcal, un d'assessorament permanent d'assistència als col·legis, un àmbit de formació de professions en serveis, una àrea de salut escolar i una d'informació familiar per poder fer efectiva l'aplicació del nou model educatiu.

Aquesta reorganització dels serveis escolars, orientada a la consecució dels objectius educatius del nou model educatiu, permetrà aplicar el projecte d'acord amb uns principis d'economia lògica.

— **El nou model educatiu contempla l'aplicació d'un Pla de dotació escolar, en què consisteix?**

— El Pla de dotació contempla la funcionalitat del complex escolar i consisteix en una dotació bàsica i mínima per a tots els centres escolars, d'acord amb el nivell corresponent i un programa d'adaptacions complementàries i específiques segons les característiques de cada centre i el tipus d'activitat que s'ha desenvolupat.

El Pla s'aplicarà d'acord amb un diagnòstic previ de necessitats derivades de la reforma educativa i la implantació dels nous nivells educatius, i les característiques singulars de cada zona.

LA APASIONANTE RIVALIDAD NICOLAU - FLAQUER

La campaña ciclista de 1929 se había caracterizado por la clara superioridad de un corredor, José Nicolau. Nacido en Llorito, pero desde sus inicios arropado por la Sección Ciclista del Alfonso XIII, hoy R.C.D. Mallorca, estaba dotado de unas portentosas condiciones atléticas y una fortaleza nada común. José Nicolau había impuesto su dominio y primacía en el mundillo del ciclismo ma-

NICOLAU

llorquín y, asimismo, en sus salidas a la Península había dejado patente la impronta de sus grandes dotes deportivas. Frente al poderío arrollador de un Nicolau pletórico empezó a vislumbrarse la prometedora presencia de un nuevo astro en el firmamento del ciclismo insular. Se trataba de un mozalbeta de Artà, llamado Bartolomé Flaquer y que con sus 17 años recién cumplidos, apretaba fuerte y mostraba una casta indomable. Bien pronto, sus actuaciones em-

pezaron a levantar oleadas de entusiasmo y, casi de súbito, convirtiéndose en el rival a batir por el hercúleo Nicolau. Al socaire de sus proezas sus paisanos se apresuraron a la fundación de una Peña a su nombre y sus voces de aliento resonaban por doquier. El mayor dominio del oficio y madurez de Nicolau le llevaban a imponerse con una mayor asiduidad, aunque, el bisoño Flaquer, cinco años más joven progresaba a pasos agigantados.

En 1930, la progresión del artanense se había hecho ostensible y el imperio de Nicolau empezaba a ser cuestionado. Poco a poco, la rivalidad entre las dos aficiones se fue acentuando y en alguna que otra ocasión de las palabras se pasaron a los hechos. En medio de una atmósfera tan turbia y cargada una bocanada de aire fresco irrumpió en forma de bien llevarse ambos corredores, lo que permitió una gira conjunta a la región valenciana, donde, formando equipo consiguieron casi el copo de las meta-partidas y americanas allí disputadas. Sin embargo, la celebración del campeonato regional de carretera, ganado precisamente por un tercero, Rafael Pou, el 19 de octubre, reavivó con toda su crudeza y acritud las tirantes relaciones entre ambas hinchadas.

La temporada de 1931 arrancó con una pasión extremada. Se cruzaron desafíos, se lanzaron retos a través de la prensa y las polémicas incesantes, hasta que tras innumerables y laboriosas gestiones se consiguió concertar el montaje de un match a tres metas-partidas, a la distancia de 6 kilómetros y a disputar en los velódromos de Tirador, Lluçmajor y Artà, respectivamente. Equilibradas victorias entre ambos rivales en el devenir de las carreras que se venían celebrando fueron preámbulo de la primera manga disputada en el histórico Tirador, el 19 de julio. Flaquer en una soberbia actuación se impuso claramente a Nicolau entre el clamor de un público que rebosaba las gradas del recinto del Veloz. La segunda prueba, debido a ciertas discrepancias surgidas, no se llegaría a celebrar hasta casi un año después, el 11 de junio, en Lluçmajor. La victoria sonreiría esta vez a Nicolau en una prueba repleta de incidencias y cuya consecuencia fue la suspensión definitiva de la tercera y decisiva prueba que debía tener como marco el antes apuntado velódromo de Artà.

Entre estas dos carreras otro espectáculo bochornoso se vivió con ocasión de la II Vuelta a Mallorca. Por circunstancias hasta cierto punto ajenas a ambas aficiones y en las que también se vieron involucrados los seguidores del manacorense Llodrà «Bulla», el ambiente ya tenso y crispado se encrespó aún en mayor grado y consideración. En la misma puerta de entrada al Hipódromo de Manacor, término de la primera etapa, un nutrido contingente de exaltados interceptó el paso a Flaquer, impidiéndole con su actitud la llegada a la meta. Sólo la posterior intervención de la Guardia Civil pudo evitar que el lamentable suceso terminara en escándalo mayúsculo. Al día siguiente, la etapa finía en el velódromo artanense, siendo la respuesta de los fanáticos «flaqueristas» tan visceral y contundente como desafortunada. Al irrumpir Nicolau en el recinto, desde un árbol se le lanzó una rama que le impidió, asimismo, como el día anterior a Flaquer, alcanzar la meta de llegada.

No decreció la hostilidad en el resto de temporada, amainando ostensiblemente en los años sucesivos de 1933 y 1934, gracias en buena parte a la incorporación a filas de Flaquer, lo que le llevaría a desarrollar una actividad ciclista más bien espaciada y poco asidua. Luego, a finales de 1934, llegaría el trágico accidente de Nicolau en las eliminatorias del campeonato nacional tras moto. Su muerte afligió a sus muchos adeptos, apesumbró a la afición ciclista toda y, la lloraron los artanenses. Rivalidad aparte, reconocían que Nicolau era todo un portento.

J. CASELLAS FLAQUER

CENTRE COMERCIAL

JONC

SABATERIA I VIRMERIA

ENCÍS

PERFUMERIA I LLENCERIA

C/. Gran Via, 2
Tel. 83 50 66
ARTA

BOUTIQUE

SEDUM

DISTINCIÓ UNISEX

NADONS

BOUTIQUE INFANTIL

ELS «RAIS» D'ARTÀ, UNA RAÇA DE CAVALLISTES

No ens resistim a reproduir unes pàgines de la revista «Trot» on en poques paraules es conta una història conmovedora.

La dels Rais d'Artà, envers la seva afició i del seu amor, diem noltros, pels cavalls.

Per tant aquest miracle del Hipòdrom de Son Catiu, aquest entusiasme, aquesta dilectació per les proves cavallístiques no han nascut dins Artà per generació espontània, mestost qualcú transmetia la gènesi d'aquesta dedicació que necessiten els trotons per arribar a sortir a una pista.

Caldria saber fins a quin punt es fa necessari el tracte diari, el cuidar, netejar, alimentar el cavall i de quina manera s'estableix aquesta corrent de simpatia mútua entre el genet i l'animal que es transmeten les sensacions anímiques per desitjar ambdós arribar primers a la meta. El fuet o les corretjades mai basten per a fer primer, hi ha una altra vibració i moltes de vegades el disgust és tan patent en el cavall com en l'amo quan es perd.

Artà, poble amb prou singularitats també té aquesta dels cavallistes i, no fa falta prémer el cervell per venir-nos a la memòria els Sards, els Gilis, els de S'Amel-lara, etc.

Els Rais però, en són una memòria viva, que prossegueixen la seva tasca i el seu amor al cavall.

Llegiu i fixau-vos en els fotogrames.

Són emocionants perquè sí!

Carnet de conduir d'En Toni Rai, amb data de juny de l'any 1935.

Diuen que de senyors i de porcs, n'han de venir de raça, jo hi afegiria que de cavallistes, també. I si no mirau s'exemple que avui vos presentam, el dels «RAIS» d'Artà.

Va començar el padrí d'En Toni Vaquer, que duia el mateix nom, o millor dit ell du el mateix nom que el padrí, amb els cavalls de trot quan eren els inicis d'aquest esport a Mallorca. Un dels primers cavalls que va tenir va esser N'Omare. Després, el seu fill Perico, va continuar amb l'afició de son pare aprenent amb En Carnicerito i amb l'egua importada Diveta.

En Toni Rai, fill d'En Perico, també ha sabut continuar amb els cavalls de carreres, encara que no hagi estat molt menador, i va fundar una de les millors quadres de la comarca, Sa Corbaia,

allà on hi ha hagut cavalls tan importants com Na Portuguesa, Na Patt G, N'Helios CH, En Labrador de Thoury i allà on va néixer el campió nacional NOSTRO VX.

Ara és el seu fill, En Pere Miquel, qui es dedica a conduir cavalls de carreres. Va debutar guanyant ara fa dos anys amb En Quick Lui i habitualment s'el pot veure conduir a cavalls com Na Neli-duccia, Maltemps, etc.

Com es pot veure tota una raça de SENYORS dedicats a les carreres de trot i, si Déu ho vol, per molts d'anys.

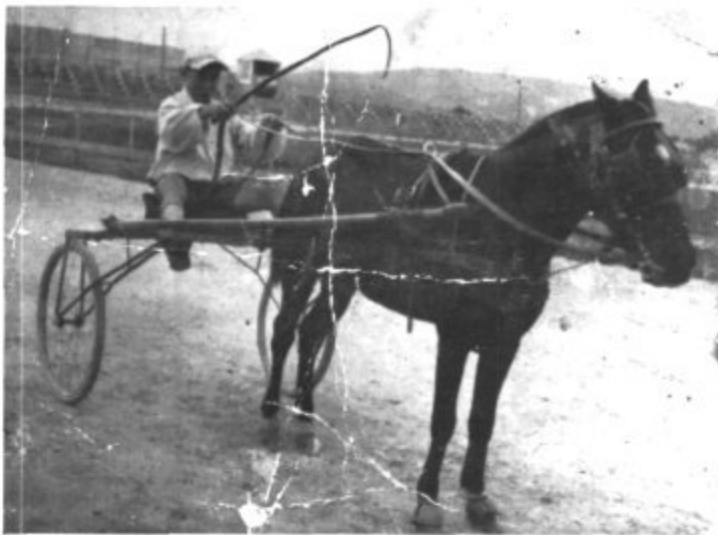
A aquestes pàgines podeu veure unes fotografies de tota la família «Rai», des del repadrí fins al renet.

Aquest es el padrí d'En Toni Rai, de nom Toni, juntament amb D. Joan Sard i N'OMEARE.

Una imatge d'En Toni Rai amb Na Neli-duccia VX enguanyant mateix a la pista des Cavaller de Capdepera.

Perico, quan tenia uns tretze anys, menant En Carnicerito. Hi ha un gran parellut entre ell i el seu net Pere Miquel.

Toni Vaquer «Rai» a la finca de Sa Corbaia amb Na Patt G, mare del campió nacional Nostro VX.

En Pere Miquel Vaquer, el més jove de la família, el dia del seu debut amb en Quick Lui, que per cert va guanyar la carrera.

En Perico «Rai» a damunt Na Diveta, propietat de son pare.

A VUELTAS CON EL TEATRO

Ha venido muy requetebien que el maestro editor nos haya pedido más original para el Artá pues aunque haya que hacerlo a vuela pluma y a cien por hora podremos continuar nuestra aportación al Teatre Municipal de Artá, con la intención de mejorar en cuanto dicte la experiencia las condiciones precisas para no tener que arrepentirnos más tarde de haber diseñado con toda ilusión un edificio que no reuna las condiciones precisas. Los Comentarios a las fotos ayudaran a comprender nuestra tesis.

La Platea del Teatre Principal de Palma que tiene unas cuatrocientas localidades, contando las de los palcos, es deficiente y de hecho es la causa de que en él no puedan desarrollarse espectáculos multitudinarios.

Durante las funciones corrientes si es suficiente, pero es ruinoso para un montaje de Zarzuela, Opera, etc. Nunca ha podido venir al Principal una revista con Concha Velasco o Lina Morgan. Asimismo tampoco pudo traerse Mar i Cel de Dagoll Dagom ni a Flotats.

Es por tanto muy de meditar la capacidad de un teatro y al de Artá se le condena de antemano a no poder realizar buenos espectáculos. Puede verse de positivo como el Principal de Palma cuenta con un foso que en algún momento duplica la dimensión de su escenario.

Una escena de la Opera Aida representada en la Primavera de 1991. Un escenario sin «hombros» no permite espectáculos de cierta magnitud o de ritmo moderno. Aun contando con varios metros a cada lado de su boca de escenario el Principal de Palma va a ser objeto de una reforma para corregir este defecto.

Hagamos un escenario que tenga las dimensiones precisas para que dentro de unos años no deba verificarse una reforma.

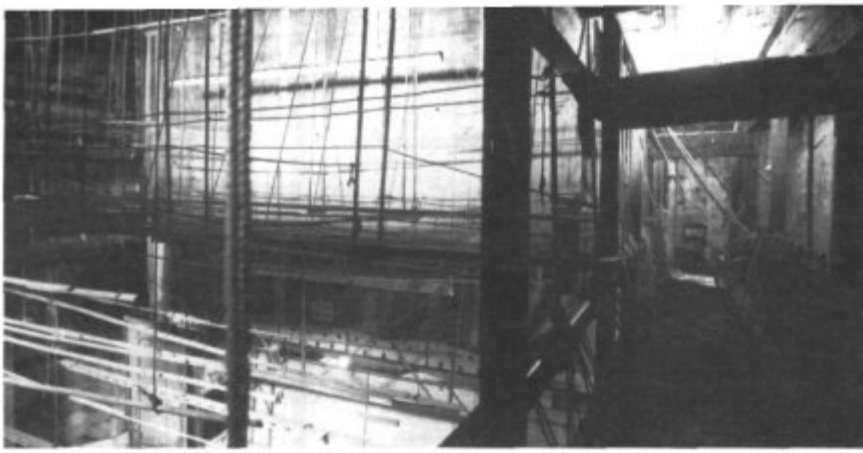
Un teatro está casi obligado a ser un edificio singular. No puede ubicarse como si constituyera un edificio más del entorno de su ciudad. En Artá que casi tenemos las condiciones que exigió Wagner para su teatro en Bayeruth podemos y debemos mostrar con orgullo la edificación de nuestro teatro.

Naturalmente no pretendemos que en 1991 se edifique con los mismos cánones artísticos de 1857. Pero hay que darse cuenta de como cuidaban la singularidad de la edificación.

Cuando se dan funciones para escolares, estos llenan los teatros, es necesario contar con el censo de estudiantes que tienen los distintos colegios artanenses ya que un matinal en hora escolar, desbordaría la capacidad del teatro.

El telar. Otra atención que debe prestarse al escenario. De la maquinaria depende en muchas ocasiones el ritmo y la magia de la escena. Sin magia el teatro no es nada. Pensemos en las necesidades presentes y futuras. El teatro está vivo y en constante evolución.

Dependencias de un teatro. Audicionar, escuchar música, visionar videos, reunir elencos es función de un teatro.

Un detalle del frontispicio con un dibujo de Ricardo Ankerman realizado esculturalmente bajo su dirección.

El Vestíbulo del Principal es insuficiente para la capacidad que tiene en su patio de butacas. No olvidemos que el vestíbulo es el lugar idóneo para la comunicación social durante el descanso de la representación.

El teatro es el arte de comunicación por excelencia.

Hasta que tuvo un foso para la orquesta el Principal era inútil para cualquier espectáculo musical de categoría. El foso permitió la realización de sus espléndidas temporadas líricas. ¿Vamos a condenar a Artà a tener que escuchar siempre música enlatada?

Es un taller para confección del vestuario. Sabemos que es mucho pedir en la hora presente. Pero no estaría de más pensar que lo que se construye en Artà es un beneficio económico que quedo para gentes de Artà.

Y, definitivamente la sala de conferencias es muy necesaria en un teatro que a su vez se convierte en sala de exposiciones, etc. etc.

MIGUEL ALZAMORA, líder de la Challenge de pista y segundo en la de ruta y reaparición de GABRIEL ALZINA

Si en la primera parte de la temporada, Miguel Alzamora había acumulado méritos para aprobar con creces su ascenso de categoría, en ésta segunda mitad va superando todas las previsiones y su nota ya ha excedido la barrera del notable.

Ciñéndonos a la categoría de juveniles, que es en realidad a la que pertenece, no pueden ser más satisfactorios los resultados obtenidos: victoria en Campos y Montuiri; segundo en Lluçmajor, Capdepera, Arta, Can Picafort y Lloseta. Unos resultados que hablan por sí solos y que a falta de tres carreras le otorgan el segundo puesto de la «Challenge» del Consell Insular a un solo punto del primero.

Por lo que hace referencia a la pista, su balance es aún más esperanzador: vencedor en juveniles en tres pruebas para la citada «Challenge» y una en absolutos. A falta de cuatro jornadas se mantiene líder y habiendo contado con el handicap de no haber podido disputar la postrera carrera por inoportuna indisposición. A resaltar, también, que en el momento de aparecer estas líneas, estará disputando el Campeonato de España de Juveniles en pista, seleccionado por Baleares, en el velódromo de Alcazar de San Juan (Ciudad Real).

Cuando parecía que Gabriel Alzina había optado por colgar la bici, felizmente reconsideró su actitud y volvió a la competición. En sus contadas actuaciones, siempre en pista, y en la que parece va a centrar su actividad, ha conseguido un cuarto puesto y una rotunda victoria por puntos y vuelta. Seleccionado para representar a Baleares en el campeonato nacional de velocidad, celebrado en Silla (Valencia), vió como una espectacular caída le relegó al abandono. Dejar constancia de que sus excelentes «cronos» le otorgaban cierta «chance» para puestos de honor.

J. C. F.

**Ferretería
Pascual**

Calle Cardenal Despuig, 12
Teléfono 83 63 92
ARTA - Mallorca

HERRAMIENTAS PARA LA CONSTRUCCIÓN
PINTURAS • BRICOLAGE
SERVICIO DE ALQUILER
HORMIGONERAS • COMPRESORES
GENERADORES - MONTACARGAS
M. DISCO - ETC.

Ferretería SAN LORENZO

Calle Mosén Galmés, 37
Teléfono 56 96 50
SAN LORENZO - Mallorca

HÍPIQUES

El verano, aunque caluroso, resulta propicio para todo lo relacionado con el deporte de la hípica. Los caballos mejor preparados, la afición tiene más tiempo para frecuentar los hipódromos, al ser las reuniones nocturnas, y si no lo son, es porque son fiestas patronales en alguna población; en este caso, quizás más beneficioso para el caballista, para ganar algo en metálico y opción para un trofeo.

Como viene siendo habitual desde hace varios años, el hipódromo de Son Catiu, vivió una interesante reunión hípica el día de San Salvador, con trofeo al ganador de cada carrera. El extenso programa contaba con ocho carreras de trote, tres de galope y una de poneys.

La primera carrera fue ganada por el pony GRILLO, conducido por Guillermo Mas.

En la segunda, se impuso la trotona NELIDUCCIA V.X. de Sa Corbaia, seguida por PIRUETA T.R. y N'ARTÀ de Sebastián Esteva.

La especial para potros de 2 años, los dos participantes artanenses, consiguieron las dos primeras posiciones, entrando por este orden SORTETA, SERTORIO, SA BONA PRIM y SEA MARCUS.

Benito Martínez con la yegua FLAMENCA, ganó la primera carrera de galope de la tarde, seguido por BLITZ, montado por Sebastián Ferrer y MAGNO.

Muy interesante resultó la quinta carrera, con apretada llegada en la línea de meta de los tres trotones artanenses. LINDO MUNDO resultó ser el vencedor, mientras en los puestos de honor se colocaban LIBRE y LIDUVINA V.X.

JOLY GRANDCHAMP, dominó muy bien la sexta carrera de principio a fin, mientras el caballo de Capdepera, PUNKY, que salía como favorito, tuvo que conformarse con el segundo puesto, seguido por MARTA DE COURSEL Y PANYORA.

La yegua de galope PATRICIA, ganó su carrera, seguida por AMANDA y JESAMIN.

En la prueba homenaje a AIXALDA DIOR, donde salieron en pista sus cuatro hijos, los cuales todos han bajado la barrera del 1'25, hicieron una exhibición de trote y entraron en meta por este orden: JOIELL, LOÇANA y MERAVELLA. FAULA, no tomó parte en ésta por estar en periodo de gestación.

TORNADE OF FRANCE, ganadora de la carrera estelar en Son Catiu.

CASTAÑER de Sa Font Calenta, logró un merecido segundo puesto en la novena carrera, conducido por Miguel Angel Gili.

La importada TORNADE OF FRANCE, en su debut en Son Catiu, consiguió una clara victoria en la carrera estelar, muy bien conducida por Juan José Cladera; tras ella se colocaron MORLAC y PITO DE LA SAUGE.

Toni Tous, recibe de manos del Presidente del Club el trofeo conseguido por la potra **SORTETA**.

En definitiva, una gran tarde de carreras, como ya es costumbre presenciar por las fiestas de San Salvador.

Muchos aficionados visitaron en estas mencionadas fiestas, la 1ª exposición fotográfica de caballos de todas las épocas de nuestro pueblo, que había organizado el Bar Joan. Resultaba curioso al observar que, ya en los inicios del trote en Mallorca, y a pesar de lo dificultoso que debía suponer el transporte de los equipos, ver fotos de caballos y personajes de Artà en los hipódromos de Buenos Aires, Jesús, Son Pardo, Manacor, etc.

El pony **BIWTY**, conducido por Tomeu Pascual.

Otra importante tarde de carreras, en Capdepera por San Bartolomé, con la mayoría de victorias para los trotones artanenses.

Empezando por la prueba de potros de 2 años, que fue ganada por SON PETIT BO.

Emocionante y conflictiva llegada protagonizaron RATA ZALEA de Artà y PIRUETA T.R. de Capdepera, la cual los jurados optaron por dar empate para el primer clasificado.

LIEBRE O, LOÇANA, CASTAÑER y JUNITA fueron cuatro ganadores en sus diferentes carreras.

Los segundos clasificados, que también optaban a un trofeo, fueron NELIDUCCIA V.X., LIDUVINA V.X., JOLY GRANDCHAMP y TORNADE OF FRANCE.

Fotos. Revista TROT
TOMEU FEMENÍAS SARD

**FABRICA DE MOSAICOS Y PIEDRA ARTIFICIAL
ALMACEN DE MATERIALES DE CONSTRUCCIÓN**

Fábrica, Almacén y Oficina: C/ Ramón Lluís, 9 y 11
Tel. 83 61 79 - Fax 83 61 76 - ARTÀ (Mallorca)

Almacén y Tienda: C/ Velasco, 38 - Tel. 56 33 45
CALA RATJADA

Quin miracles feia En Joan d'Es Vi, fent-ne dins un poble sense vinya! Ell, binissalmer, casat amb aquesta dona, més alegre que unes castanyetes, Gabriela de nom, creà dins Artà aquesta indústria que avui continua la seva nissaga.

Devora ell una altra institució l'amo En Joan Alzamora (Carter). Aquell home que renyava als fills que sa torbaven a escriure a sa mare. Asseguts d'esquerra a dreta.

En Tomeu de Sa Reslò que no hi ha hagut manera de posar-li es jou d'es matrimoni. En Jeroni Murtó al que recordam trajinant feixos de llenya cap a la taulera familiar.

L'amo En Miquel Aloi d'Es llum. Un altre espècimen vilatà i després En Joan Carter continuador de les passes del seu pare.

Segueix l'amo En Jaume Palou, agricultor pare de Na Catalina, esposa d'En Pere Viuli i mare d'En Tomeu i En Jaume que musicalment son qualca cosa dins Artà, i fora d'ell.

Segueix l'amo en Jaume de Morell tants d'anys entre noltros que essent extern no s'en pot deixar de venir almanco un pic per setmana.

I continuant En Gori, basta dir en Gori i tothom sap qui és i més si afegim que es casat amb una malindre i finalment En Jaume Faro que era casat amb un Terrassa que vivia al carrer de La Pureza, aquell carrer que el regidor Joan Xamena volia canviar-li el nom per un altre més sonor i estàren a punt de posar-li d'En Lenin o qualca cosa així. Mirau quina cuita hagués duit ara batiar-lo de bell nou ja que pareix que es marxisme fa aigua per tots es costats.

Sigui com sigui, temps era temps, botelles de vins San Salvador, vinet a taula i sa lladriola damunt s'escaffapanxes premonitori dels estalvis d'En Joan i Na Gabriela que dit en bon mallorquí, feren feina per fer caseva.

DÈCIMES

DESBARATADÍSSIMES (*)

Dedicada a Biel Janer Manila

Sion cai de Comasema
barrumbada, col samfaina.
Trabucaren s'Almudaina
Aixalada de Corema.
Mansiula de clot, verema
En Pitxol a sa ribera,
cucaveles enderrera,
mollaricons de Son Moll
A Morell, baixant Es Coll,
Moriqüaren sa barrera.

Dedicada a Rafel Ferrer Massanet

Buritlis vol xurriscat
eurafàstics de banaula;
romaricons dins sa taula
pasa esportiu, cum soldat.
«Déu ajudi a s'enganat».
Xiscla molles sa perdiu
pispa palpelles i riu
carallonga de Son Not.
Menlangicosa d'Es Clot
purasangria qui viu.

Dedicada a En Pere Gil

Peri, quan ha d'acabar
croma, tò de colorins.
Brufolant va per endins
solca, serva d'un pinar.
Bull sa cova de S'Algar,
perilla sa graixonera
minvant pois de carretera,
furunda compost d'esglai.
I jo no em pensava mai
que s'ullastro fes s'esquerra.

(*) Abstracte pur, d'un gènere nostrat sense evolució aparent, però que es constata llegint dècimes antigues.

DEMOGRÀFIQUES REGISTRE CIVIL D'ARTÀ. Moviment natural de la població

Mes de juliol

NAIXEMENTS

5-7-91 Miquel Barbero Gili, fill de Blas Gonzalo i Maria Magdalena.
11-7-91 Aina Elisabet Rocha Gomila, filla de Manuel i Francisca.
21-7-91 Alba Carrió Viejo, filla de Juana Carrió Viejo.
26-7-91 Sergi Medina Esteva, fill de Florencio i Margarita.
26-7-91 Miquel Àngel Tous Real, fill de Miguel i Antonia.

MATRIMONIS

27-7-91 Antonio Serra Gelabert amb Margarida Ginard Ginard.

DEFUNCIONS

4-7-91 Juana-Ana Danús Cantó. C/ Lladoner, 24. 82 anys.
7-7-91 Ricardo Terrón González. Es Rafal. 57 anys.
11-7-91 Jaime Terrasa Font. C/ Terrasa, 4. 86 anys.
17-7-91 Antonio Ginard Carrió. C/ Son Ros, 24. 83 anys.
17-7-91 Francisca Vaquer Mayol. Costa i Llobera, 19. 89 anys.
21-7-91 Francisco Ylla Avellana. Pou Nou, 13. 82 anys.
26-7-91 Isabel Negre Vives. Era Vella, 42. 59 anys.

Mes d'agost

NAIXEMENTS

3-8-91 Gabriel Massanet Escanellas, fill de Lorenzo i Maria Antonia.
16-8-91 Xavier Galmés Sureda, fill de Bernardo i Sonia.
22-8-91 Antonio Brazo Ferrer, fill de Antonio i Maria del Carmen.
22-8-91 Joan Juan Amengual, fill de Joan i Bàrbara Maria.

MATRIMONIS

18-8-91 Juan Salvà Rigo amb Isabel Maria Amorós Amorós.

DEFUNCIONS

6-8-91 Magdalena Genovard Ramis. C/ Major, 22. 80 anys.
10-8-91 Margarita Amorós Ginard. C/ Crema, 16. 91 anys.
15-8-91 Antonia Massanet Gili. C/ Teulera, 31. 83 anys.
15-8-91 Cristòbal Torrens Ginard. C/ Major, 67. 76 anys.
28-8-91 Francisco Lorenzo de la Rosa. C/ Joan XXIII, 15. 91 anys.